

1.2.2

Details of Each Value Added Programs Like-

1. Permission Letters

2. Notice

3. Course Content

4. Time Table

5. Evaluation Criteria

6. Attendance

7. Marks

8. Photos

9. Sample Certificates

10. Report

are attached for each program.

प्रति,

मा.प्राचार्य,

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल,

नागपूर

विषय :- मराठी विभागातर्फे 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु करण्याबाबत
महोदय,

उपरोक्त विषयानुषंगाने विद्यार्थी बोलत असलेल्या मराठी वाक्याची व्याकरण दृष्ट्या विद्यार्थ्यांना माहिती व्हावी,
या उद्देशाने बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी सत्र २०२१-२२ मध्ये मराठी विभागाने 'वाक्यविचार व वाक्याचे
प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम आयोजित करण्याचे ठरविले आहे. येत्या ०१ फेब्रुवारी २०२२ पासून
प्रस्तुत प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु करण्याची मराठी विभागाला परवानगी द्यावी ही विनंती.

नागपूर

दिनांक :- २५ जानेवारी २०२२

आपला विश्वासू

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई

मराठी विभाग

स्थापना : १९८४

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित

फोन : 9423679964

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चिटणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)

(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

College Code : 131 E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

जावक क्र. : A. & C. N. C. / _____

दिनांक : .....

प्रति,

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई,

मराठी विभाग

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपूरा, महाल, नागपूर

संदर्भ :- २५ जानेवारी २०२२ चे आपले पत्र

विषय:- 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु करण्याच्या परवानगीबाबत

बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी मराठी विभागातर्फे आपण 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु करण्याची परवानगी मागितली आहे. विद्यार्थी बोलत असलेल्या मराठी वाक्यांची व्याकरण दृष्ट्या विद्यार्थ्यांना माहिती होणे या दृष्टीने असा अभ्यासक्रम सुरु करणे महत्वाचे आहे. या पत्रान्वये प्रस्तुत प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम २०२१-२२ या सत्रात सुरु करण्याची परवानगी मराठी विभागाला देण्यात येत आहे.

दिनांक :- २७/०१/२०२२

Principal
Arts and Commerce Night College
Maha, Nagpur,

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

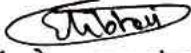
सत्र २०२१-२२

मराठी विभाग

बी. ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

सूचना

आपल्या महाविद्यालयातील बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या सर्व विद्यार्थ्यांना सूचित करण्यात येते की, मराठी विभागाने 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम आयोजित केला आहे. ज्या विद्यार्थ्यांना या अभ्यासक्रमासाठी आपली नावे नोंदवायची आहेत त्यांनी डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई मराठी विभाग यांच्याशी दिनांक ०३ जानेवारी २०२२ पर्यंत संपर्क साधावा.

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई

मराठी विभाग

दिनांक: २८/०१/२०२२

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभाग

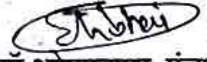
बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

वेळापत्रक २०२१-२२ (०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२२)

वेळ	दिवस
सायंकाळी ४:०० ते ५:००	सोमवार, मंगळवार, बुधवार, गुरुवार, शुक्रवार, शनिवार

टिप : वेळापत्रकात ऐनवेळी मराठी विभागातर्फे आवश्यक कारणासाठी बदल संभाव आहे. तसी सूचना विभागाद्वारे विद्यार्थ्यांना दिली जाईल.

दि. 26/09/2022

डॉ.ओमप्रकाश पंचभाई
मराठी विभाग

Offi. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

आर्टस् अॅण्ड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभाग

बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

विषय : मराठी

अभ्यासक्रमाचे नाव : वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार

प्रस्तावना :

मराठी ही महाराष्ट्राची राजभाषा आहे. भाषेच्या अभ्यासामुळे विद्यार्थ्यांची वैचारिक क्षमता वाढते. त्यांच्या जिवनदृष्टीचा आणि व्यक्तिमत्त्वाचा सर्वांगीण विकास होतो. मराठी भाषा व साहित्याच्या अभ्यासाचे हेच महत्त्व आहे. विद्यार्थ्यांची अभिरुची, आस्वादक्षमता व सौंदर्यदृष्टी विकसित करणे हे त्या त्या भाषेतील साहित्याच्या अभ्यासाचे उद्दिष्ट असते.

कला शाखेतील विद्यार्थ्यांना; वाक्य म्हणजे सार्थ शब्द समूह, ज्यातून कोणतातरी आशय (विचार किंवा भावना) व्यक्त केलेला असतो. वाक्यातील शब्द विशिष्ट क्रमाने एकमेकांशी कसे संबंधित असतात, वाक्यातील शब्दांचा क्रम बदलला तर काय होऊ शकते या उद्दिष्टाने प्राचार्यांच्या परवानगीने बी.ए. प्रथम व द्वितीय वर्षांच्या विद्यार्थ्यांसाठी 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाची निर्मिती करण्यात आली. हा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम ऑगस्ट ते ऑक्टोबर या महिन्यात राबवण्यात येईल.

आजचे कला शाखेचे विद्यार्थी, स्पर्धा परीक्षांचे विद्यार्थी, शिक्षक, पत्रकार, साहित्यिक, संशोधक, विविध कार्यालयात काम करणारे कर्मचारी, मुद्रितशोधक वेगवेगळ्या क्षेत्रात कार्यरत राहतील त्यांच्यासाठी तसेच निर्दोष मराठी लेखन, भाषण व संभाषण करण्यासाठी हा अभ्यासक्रम उपयोगाचा ठरेल.

उद्दिष्टे :

१. वाक्याची रचना जाणून घेणे.
२. वाक्यप्रकारानुसार भाषेचे महत्त्व जाणून घेणे.
३. वाक्यरूपांतरची ओळख करून घेणे.
४. आशयपूर्ण, अर्थपूर्ण वाक्यरचना कशी करावी. याचा अभ्यास करणे.

पात्रता :

बी.ए. द्वितीय वर्षाचे विद्यार्थी

कालावधी व शिकविण्याचे तास :

३० दिवस, प्रत्येक दिवसी एक तास (०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२२)

परीक्षा :

५० गुणाची परीक्षा घेतली जाईल. त्यात तोंडी व लेखी असे दोन भाग असतील. विद्यार्थ्यांना मिळणाऱ्या अंतिम श्रेणीची विभागणी खालीलप्रमाणे राहिल.

अ.क्र.	गुणवत्ता	श्रेणी	गुण
१.	अव्वल	O Grade	७०% च्या वर
२.	प्रथम श्रेणी	A Grade	६०% ते ७०%
३.	द्वितीय श्रेणी	B Grade	५०% ते ६०%
४.	उत्तीर्ण	C Grade	४०% ते ५०%
५.	अनुत्तीर्ण	F Grade	४०% च्या खाली

अभ्यासक्रम

घटक - १

वाक्यविचार

१. विभक्तीचे काराकार्थ
२. विभक्ती म्हणजे काय.
३. विभक्तिप्रत्यय
४. उपपदार्थ

घटक - २

वाक्याचे प्रकार

१. वाक्याच्या अर्थावरून

१. विधानार्थी वाक्य
२. प्रश्नार्थी वाक्य
३. उद्गारार्थी वाक्य
४. होकारार्थी वाक्य
५. नकारार्थी वाक्य

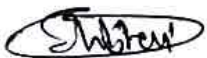
२. वाक्याच्या अर्थावरून

१. स्वार्थी वाक्य
२. आज्ञार्थी वाक्य
३. विध्यर्थी वाक्य
४. संकेतार्थी वाक्य

३. वाक्याच्या रचनेवरून

१. केवळ वाक्य
२. संयुक्त वाक्य
३. मिश्र वाक्य

वाक्यरूपांत

Vop - Co - Ordinator

Offi. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज चिटणविसपुरा महाल नागपुर

मराठी विभाग

वर्ष २०२१-२२

अभ्यासक्रमाचे नाव - 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार'

प्रश्नपत्रिका

एकूण गुण : ४०

वेळ : ३० मिनिट

सूचना :-१. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

२. प्रत्येक प्रश्नाला दोन गुण आहेत.

१. वाक्याचा प्रकार कोणता ते सांगा ? 'जे चकाकते ते सोने नसते.'

१. संयुक्त वाक्य

२. मिश्र वाक्य

३. केवल वाक्य

४. गौण वाक्य

२. 'समोसे चांगले झाले आहेत' या वाक्याचे उद्गारार्थी रूप कसे होईल ?

१. समोसा ?चांगला झालाय.

२. वा! मस्त झालेत समोसे !

३. चांगले लागतात समोसे !

४. समोसे, नाही बुवा चांगले.

३. 'सर्कशीत काम करणाऱ्या प्राण्यांचे हाल मला बघवत नाही' वाक्य प्रकार ओळखा.

१. संयुक्त वाक्य

२. मिश्र वाक्य

३. केवल वाक्य

४. गौण वाक्य

४. 'पळत पळत गेलो तरी गाडी चुकलीच.' वाक्याचा प्रकार ओळखा.

१. मिश्र

२. केवल

३. संयुक्त

४. शुद्ध

५. संकेता चा अर्थ निघण्याच्या क्रियेस..... म्हणतात.

१. स्वार्थी

२. विध्यर्थी

३. संकेतार्थी

४. आज्ञार्थी

६. 'तानाजी लढत होता आणि तो पडला.' हे वाक्य कोणत्या प्रकारचे आहे ?

१. मिश्र

२. केवल

३. संयुक्त

४. साधे

७. मिश्र वाक्य ओळखा.

१.. माणूस कधीही पूर्णपणे वाईट किंवा पूर्णपणे चांगला असत नाही.

२. जे एका हाताने दिला आहे, ते दुसऱ्या हाताला कळू देऊ नकोस.

३. समाज हा शत्रू मानून काम करता येणार नाही.

४. केवळ तळमळ वाटल्याने लोक जीवनात परिवर्तन होत असत.

८. 'आजचा पेपर खूप सोपा आहे' - या वाक्याचे नकारार्थी वाक्य कोणते ?

१. आजचा पेपर फार अवघड नाही.

२. आजचा पेपर खूप अवघड नाही.

३. आजचा पेपर अजिबात अवघड नाही.

४. आजचा पेपर बराचसा अवघड नाही.

९. खालील विध्यर्थ वाक्य कोणते आहे ? अचूक पर्याय निवडा

१. काल चांगला पाऊस पडला.

२. काल चांगला पाऊस पडला काय ?

३. पावसा चांगला पड.

४. पाऊस चांगला पडू दे.

१०. प्रधान वाक्यातील एखाद्या नामाची किंवा सर्वनामाशी संबंध असणाऱ्या वाक्यास.....म्हणतात.

१. सर्वनाम वाक्य २. विशेषण वाक्य ३. नाम वाक्य ४. करणरूपी वाक्य

११. 'माझा चष्मा आण' या वाक्यातील 'आण' हे कोणते क्रियापद आहे ?

१. संकेतार्थ २. विध्यर्थ ३. आज्ञार्थ ४. विधानार्थ

१२. पुढील विधानातील प्रधान वाक्य ओळखा. 'तुला नोकरी मिळाली हे चांगले झाले'

१. नोकरी मिळाली २. हे चांगले झाले ३. तुला नोकरी मिळाली ४. झाले

१३. 'मुलांनी अभ्यास करावा.' या वाक्याचे आज्ञार्थी रूपांतर करा.

१. मुलांनी अभ्यास केला. २., मुलांनो, अभ्यास करा.
३. मुले अभ्यास करतात. ४. मुले अभ्यास करीत नाहीत.

१४. 'तू फारच चतुर आहेस' ही वाक्यरचना कोणत्या प्रकारची आहे ?

१. आज्ञार्थी २. उद्गारार्थी ३. विधानार्थी ४. प्रश्नार्थी

१५. 'ज्याचे करावे बरे, तो म्हणतो माझेच खरे' ही वाक्यरचना कोणत्या प्रकारची आहे ?

१. केवल वाक्य २. मिश्र वाक्य ३. संयुक्त वाक्य ४. आज्ञार्थी वाक्य

१६. पुढील विधान कोणत्या प्रकारचे आहे ? - 'चित्रा आधी जेवली; कारण तिला भूक लागली होती.'

१. केवल वाक्य २. मिश्र वाक्य ३. संयुक्त वाक्य ४. नवीन कर्मणी

१७. 'ज्येष्ठ नागरिकांचा आदर करा' नकारार्थी वाक्य बनवा.

१. ज्येष्ठ नागरिकांचा मान राखा. २. ज्येष्ठ नागरिकांचा अपमान करू नका.
३. ज्येष्ठ नागरिकांना आदराने वागवा. ४. ज्येष्ठ नागरिकांचा अनादर करू नका.

१८. ज्याच्याविषयी वक्ता बोलतो' त्यास..... म्हणतात. योग्य पर्याय निवडा.

१. विधेय २. उद्देश्य ३. उद्देश्यांग ४. विधेयांग

१९. पुढील वाक्याचा प्रकार ओळखा. 'मी आज अभ्यास करणार आहे.'

१. विधानार्थी २. प्रश्नार्थी ३. उद्गारार्थी ४. होकारार्थी

२०. काय तोबा गर्दी ही! - वाक्याचा प्रकार ओळखा.

१. प्रश्नार्थक २. विधानार्थी ३. उद्गारवाचक ४. होकारार्थी

NVP - GO-Ordinator

Offi. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

Value Added Programme : वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार

MARKSHEET : B.A.- II (2021-22)

S. N.	NAME OF STUDENT	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10 Marks)	Total (50 Marks)	Grade	Signature of Student (Certificate Received)
1	Balpande Dhanraj Sheshrao	30	07	37	O	B.D. Balpande
2	Chilkulwar Wandana Rajesh	28	08	36	O	W.R. Chilkulwar
3	Dandale Panay Sahabrao	30	06	36	O	P.S. Dandale
4	Darote Ganesh Mahohar	32	07	39	O	G.M. Darote
5	Gaikawad Warsha Suresh	28	05	33	A	G.S. Gaikawad
6	Hajare Aniketh Ravindra	34	05	39	O	A.R. Hajare
7	Hajare Chetah Ravindra	28	06	34	A	A.Hajare
8	Khapekar Tajeshree Pandurang	30	06	36	O	Khapekar
9	Lokhande Rohit Dashrath	30	05	35	A	Rokhande
10	Meshram Nikhil Shrikrishna	32	05	37	O	N.Meshram
11	Meshram Ritik Vijay	32	06	38	O	R.Meshram
12	Nandanwar Pritam Pandurang	30	07	37	O	Nandanwar
13	Padole Yashshreel Chandrashekhar	32	07	39	O	Y.Padole
14	Pohane Hemant Dipak	32	05	37	O	H.Pohane
15	Raut Jaswant Indrapal	28	05	33	A	J.Raut
16	Raut Shashank Naresh	26	05	31	A	Raut
17	Shambhaskar Priyanka Sharadrao	28	05	33	A	S.Shambhaskar
18	Shende Gayatri Rambhauji	30	04	34	A	G.Shende
19	Sherekar Chetana Madhukarrao	34	05	39	O	S.Sherekar
20	Shivhankar Narendra Shankar	32	07	39	O	N.Shivhankar
21	Sonone Jayashri Madhukar	30	05	35	A	J.Sonone
22	Sorte Ganesh Pandurang	30	06	36	O	G.P. Sorte
23	Tamgadge Ashish Labahuji	32	07	39	O	A.Tamgadge

24	Taywade Dipali Devidas	38	04	34	A	D. Jaywade
25	Vaidya Sanjay Gajahan	32	05	37	O	S. Wadgaonkar
26	Waghmare Gaurav Deorao	30	05	35	A	G. Waghmare

Shrihari

Vap - Co-Ordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु..... यांनी

२०२१-२२ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२२ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या ‘वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार’ या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई
मराठी विभाग
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. जगदीश हटवार
प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

Model Certificate B.A.-2

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु. ठाथत्री रामभाऊजी शेड यांनी

२०२१-२२ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२२ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई

मराठी विभाग

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. जगदीश हटवार

प्राचार्य

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु. ठाणे श पंडुरंग लोखे यांनी

२०२१-२२ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२२ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई

मराठी विभाग

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. जगदीश हटवार

प्राचार्य

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

अहवाल

मराठी विभागामार्फत महाविद्यालयात बी.ए.द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांकरिता 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला.आजचे कला शाखेचे विद्यार्थी, स्पर्धा परीक्षांचे विद्यार्थी, शिक्षक, पत्रकार, साहित्यिक, संशोधक, विविध कार्यालयात काम करणारे कर्मचारी, मुद्रीत शोधक, वेगवेगळ्या क्षेत्रात कार्यरत राहतील त्यांच्यासाठी निर्दोष मराठी लेखन -भाषण करण्यासाठी तसेच विद्यार्थ्यांना वाक्य म्हणजे सार्थ शब्द समूह, ज्यातून कोणतातरी आशय (विचार किंवा भावना) व्यक्त केलेला असतो. शब्द विशिष्टक्रमाणे एकमेकांशी कसे संबंधित असतात. वाक्यातील शब्दांचा क्रम बदलला तर काय होऊ शकते. या उद्दिष्टाने 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' हा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आलेला होता.

अभ्यासक्रमाचे नाव:- वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार

समन्वयकाचे नाव :- डॉ. ओमप्रकाश देवराव पंचभाई

कालावधी:- 30 तास

वेळ :- प्रति १ तास

शुल्क :- निःशुल्क

परीक्षेचे स्वरूप :- वस्तुनिष्ठ प्रश्न (गुण-४०)

उद्दिष्टे(Objectives)

१. वाक्याची रचना जाणून घेणे.
२. वाक्यप्रकारानुसार भाषेचे महत्त्व जाणून घेणे.
३. वाक्यरूपांतराची ओळख करून घेणे.
४. आशयपूर्ण,अर्थपूर्ण वाक्यरचना कशी करावी,याचा अभ्यास करणे.

परिणाम(Outcome)

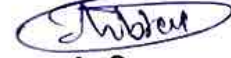
- १.विद्यार्थ्यांना वाक्याची रचना कशी असते याची जाणीव झाली.
२. विद्यार्थ्यांना वाक्य प्रकाराची ओळख झाली. त्यांना भाषेचे महत्त्व कळले.
३. वाक्ये रूपांतराची ओळख झालीवाक्य रूपांतर करता आले.
४. आशयपूर्ण वाक्यरचना करता आली.
- ५.अर्थपूर्ण वाक्यरचना करता आली.

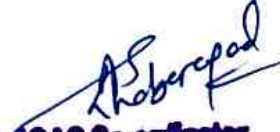
१ फेब्रुवारी ते ९ मार्च २०२२ या कालावधीत शेवटच्या दिवशी वस्तुनिष्ठ परीक्षा घेण्यात आली.
या परीक्षेकरीता २६ विद्यार्थी बसले होते. या परीक्षेत ५० टक्के पेक्षा गुण मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना
प्रमाणपत्र देऊन प्रोत्साहित करण्यात आले.

नागपूर

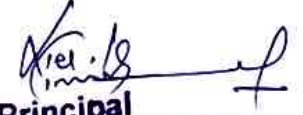
दिनांक:- १४/०३/२०२२

मराठी विभागप्रमुख
डा. ओमप्रकाश पंचभाई

IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce Night College
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

प्रति,

मा. प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज
चिटणीसपुरा महाल, नागपूर

विषय :- राज्यशास्त्र विभागातर्फे भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम
सुरू करण्याबाबत

सन्माननीय सर,

विद्यार्थ्यांमध्ये राज्यशास्त्र विषयाबाबत असलेली आवड नी जिज्ञासा वृद्धीगत करण्यासाठी आणि त्यांना राज्यशास्त्र विषयाच्या साधनांची पुरेपूर माहिती व्हावी या उद्देशाने बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी सत्र 2021-22 मध्ये राज्यशास्त्र विभागाने 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम आयोजित करण्याचे ठरविले आहे. येत्या 01/02/2022 पासून प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्याची राज्यशास्त्र विभागाला परवानगी द्यावी ही विनंती आहे.

नागपूर.

दि. 25/01/2022

आपला नम्र विनीत

Opingy

डॉ. निलेश फटिंग

राज्यशास्त्र विभाग

Offi. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)

(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)
College Code : 131 E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

जावक क्र. : A. & C. N. C. / _____

दिनांक: 27/01/22

प्रति,

डॉ. निलेश फटिंग
राज्यशास्त्र विभाग,
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज
चितणविसपूरा महाल, नागपूर

संदर्भ:- 25/01/2022 चे आपले पत्र

विषय - "भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय" या विषयावर. प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्याची परवानगी
बाबत

सन्माननीय सर,

बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी राज्यशास्त्र विभागातर्फे आपण 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्याची परवानगी मागितली आहे. विद्यार्थ्यांच्या मनात राज्यशास्त्र विषयाची आवड निर्माण व्हावी आणि सदर विषयासंदर्भातील पुरेपूर माहिती व्हावी या उद्देशाने हा अभ्यासक्रम सुरू करणे आवश्यक आहे.

या पत्रान्वये प्रस्तुत प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम 2021-2022 या सत्रात सुरू करण्याची परवानगी राज्यशास्त्र विभागाला देण्यात येत आहे.

दिनांक :- 27.01.22

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चिटणीसपुरा महाल नागपुर

सत्र 2021-2022

राज्यशास्त्र विभाग

बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

सूचना

बी. ए. तृतीय वर्षाच्या सर्व विद्यार्थ्यांना सुचित करण्यात येत आहे की राज्यशास्त्र विभागाने 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम आयोजित केला आहे. ज्या विद्यार्थ्यांना या अभ्यासक्रमासाठी आपली नावे नोंदवायची आहेत त्यांनी राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख यांच्याकडे दिनांक 30.01.22 पर्यंत आपली नावे नोंदवावी.

DPing

डॉ. निलेश फटिंग

राज्यशास्त्र विभाग,

दि. 28/01/22

Offi. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

राज्यशास्त्र विभाग

बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमाचे नाव :- भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय

प्रस्तावना-

राज्यशास्त्र म्हणजे राज्य आणि शासनाच्या विविध अंगाचा घटना, घडामोडीचा अभ्यास सध्या चालू असलेले राजकारण संविधानाच्या दृष्टीने कितपत योग्य-अयोग्य आहे. आजच्या राजकारणाचा प्रभाव समाजावर न्याय पद्धतीने होतो आहे का इत्यादी स्वरूपात आपल्याला बघावयाचा आहे. संविधानामधील सरनामामधील सार्वभौम, समाजवादी, धर्मनिरपेक्ष, न्याय, समानता, उदारता, गणराज्य इत्यादी धोरणाचा कितपत अवलंब होतो आहे की नाही इत्यादी विषयाची माहिती विद्यार्थ्यांना व्हावी या उद्देशाने माननीय प्राचार्यांच्या परवानगीने बी.ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' हा अभ्यास विषय घेतलेला आहे. इत्यादी विषयांची माहिती विद्यार्थ्यांना व्हावी या उद्देशाने मा.प्राचार्यांच्या परवानगीने बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' हा अभ्यासविषय घेतलेला आहे.

हा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम ऑक्टोबर नोव्हेंबर या महिन्यात राबविण्यात येत आहे.

- पात्रता :- बी. ए. तृतीय वर्षाचे विद्यार्थी
- प्रवेश मर्यादा - 60 विद्यार्थी
- कालावधी / शिकविण्याचे तास - 30 दिवस / 30 तास
प्रत्येक दिवशी 1 तास (01.2.2022 ते 09.03.2022)
- परीक्षा :- 50 गुणांची परीक्षा घेतली जाईल. त्यामध्ये तोंडी व लेखी असे दोन भाग असतील.
विद्यार्थ्यांना मिळणाऱ्या अंतिम श्रेणीची विभागणी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	गुणवत्ता	श्रेणी	गुण
1.	अव्वल	O Grade	70% च्या वर
2.	प्रथम श्रेणी	A Grade	60% ते 70%
3.	द्वितीय श्रेणी	B Grade	50% ते 60%
4.	उत्तीर्ण	C Grade	40% ते 50%
5.	अनुत्तीर्ण	F Grade	40% च्या खाली

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज
चिटणविसपुरा महाल नागपुर

सत्र 2021-2022

राज्यशास्त्र विभाग

“भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय ” प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम
वेळापत्रक 2021-2022 (01.02.2022 ते 09.03.2022)

वेळ	दिवस
सायंकाळी 4:00 ते 5:00	सोमवार, बुधवार, गुरुवार

टीप :- वेळापत्रकामध्ये राज्यशास्त्र विभागातर्फे आवश्यक कारणांसाठी बदल होऊ शकतात. तशी सूचना विभागातर्फे विद्यार्थ्यांना दिली जाईल.

दि. 28/01/22

डॉ. निलेश फटिंग
राज्यशास्त्र विभाग

Off. Principal
Arts and Commerce Night College

NAME OF THE VALUE ADDED PROGRAM:-

भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय

SUBJECT: POLITICAL SCIENCE

SESSION:- 2021-2022, DURATION :- 30 Hrs., CLASS :- BA III Year

Sr. No.	SYLLABUS/ COURSE CONTENT	Hrs.
1.	भारतीय संविधानाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी	2
2.	सामाजिक न्यायाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी	2
3.	सामाजिक न्यायाचा अर्थ आणि विविध विचारवंताचे मते	2
4.	सामाजिक न्यायाचा उद्देश	2
5.	भारतीय संविधानातील सामाजिक न्यायाच्या संदर्भातील तरतूदी	2
6.	भारतीय संविधानातील समान संधी आणि सामाजिक न्यायातील विरोधाभास	2
7.	भारतीय संविधानात दुबल घटकांच्या कल्याणा संदर्भातील तरतूदी	2
8.	भारतीय संविधानातील सामाजिक न्यायाच्या तरतूदीमुळे दुबल घटकांच्या जीवणात झालेला बदल	2
9.	भारतीय संविधानात स्त्रियांच्या कल्याणा संदर्भातील तरतूदी	2
10.	भारतीय संविधानात सामाजिक न्यायाच्या तरतूदीमुळे स्त्रियांच्या जीवणात झालेला बदल	2
11.	भारतीय संविधानातील सामाजिक न्यायाच्या संदर्भातील तरतूदीची अमलबजावणी	2
12.	सामाजिक न्यायात शासनाची भूमिका	2
13.	सामाजिक न्यायाच्या संदर्भातील तरतूदीचे भवितव्य	2
14.	सामाजिक न्याय आणी वर्तमान परिस्थिती	2
15.	सामाजिक न्यायाचे मुल्यमापन / मुल्यमापन	2

Dr. P. S. Singh
VAP - CO-ordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

Value Added Programme : भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय (Indian Constitution and Social Justice)

ATTENDANCE B.A.-III (2021-22)

S. N.	NAME OF STUDENT	01-02-2022	02-02-2022	03-02-2022	04-02-2022	05-02-2022	07-02-2022	08-02-2022	09-02-2022	10-02-2022	11-02-2022	12-02-2022	14-02-2022	15-02-2022	16-02-2022	17-02-2022	18-02-2022	21-02-2022	22-02-2022	23-02-2022	24-02-2022	25-02-2022	26-02-2022	28-02-2022	02-03-2022	03-03-2022	04-03-2022	05-03-2022	07-03-2022	08-03-2022	09-03-2022
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1	Bharti Madhavi Dhanvijay	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
2	Bhoyar Amol Diwakar	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
3	Dhakte Rekha PusaRam	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P
4	Domne Tejaswini Vijayrao	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
5	Gabhane Sarita Shankar	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P
6	Kanhekar Vaibhav Vijay	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
7	Kowe mahavir Jagan	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P
8	Lende, Sushmita Bhagwan	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P
9	Mamilwar Rupali Sanjay	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
10	Mankar Shivani Kishor	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P

S. N.	NAME OF STUDENT	01-02-2022	02-02-2022	03-02-2022	04-02-2022	05-02-2022	07-02-2022	08-02-2022	09-02-2022	10-02-2022	11-02-2022	12-02-2022	14-02-2022	15-02-2022	16-02-2022	17-02-2022	18-02-2022	21-02-2022	22-02-2022	23-02-2022	24-02-2022	25-02-2022	26-02-2022	28-02-2022	02-03-2022	03-03-2022	04-03-2022	05-03-2022	07-03-2022	08-03-2022	09-03-2022
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
11	Murade Aparna Ramesh	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
12	NagDeve Aniket Rajesh	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
13	Narnawre Yogendra RajaRamji	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P
14	Naukarkar Pankaj UdaRam	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
15	Phate Utkarsh Prafull	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P
16	Samarth Nitesh Vasantao	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
17	Tale Shraddha Dinesh	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	A	P	P
18	Wasamwar Jaya Devram	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
19	Wasnik Jayesh UdayBhanu	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

Princip
 (Dr. N. Phating)
 VAP-co-ordinator

Offi. Principal
 Arts and Commerce Night College
 Mahal, Nagpur.

- प्रश्न 10) मुलभूत कर्तव्य कोणत्या कलमाशी संबंधित आहे?
 अ) कलम 51   ब) कलम 21
 क) कलम 23   ड) कलम 25
- प्रश्न 11) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची वयोमर्यादा किती असते ? (२)
 अ) 60   ब) 62
 क) 63   ड) 58
- प्रश्न 12) निवडणूक विषयक तक्रारीवर निर्णय देण्याचा अधिकार कोणाला असतो ? (२)
 अ) कनिष्ठ न्यायालय   ब) दिवाणी न्यायालय
 क) उच्च न्यायालय   ड) सर्वोच्च न्यायालय
- प्रश्न 13) मुंबई उच्च न्यायालयाचे खंडपीठ कोठे आहे ? (२)
 अ) गोहाटी   ब) आसाम
 क) नागपूर, औरंगाबाद, पणजी   ड) कलकत्ता
- प्रश्न 14) शासन व्यवस्थेत तिसरे महत्त्वाचे अंग कोणते आहे ? (२)
 अ) प्रशासन   ब) प्रसार माध्यमे
 क) न्याय व्यवस्था   ड) सरकार
- प्रश्न 15) केंद्रीय कायदेमंडळाला काय म्हणतात ? (२)
 अ) संसद   ब) विधानसभा
 क) विधान परिषद   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न 16) दुहेरी शासन संस्था असलेल्या पद्धतीला काय म्हटले जाते ? (२)
 अ) संघराज्य   ब) एकात्मक
 क) घटनात्मक   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न 17) संविधानानुसार राज्यकारभार केल्यास काय बळकट होते ? (२)
 अ) राजेशाही   ब) हुकूमशाही
 क) लोकशाही   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न 18) संविधानाच्या प्रस्तावनेला काय म्हणतात ? (२)
 अ) सरनामा   ब) मसुदा
 क) कायदा   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न 19) सांसदीय शासन व्यवस्थेत कोण नामदारी कार्यप्रमुख आहे ? (२)
 अ) राष्ट्रपती   ब) प्रधानमंत्री
 क) राज्यपाल   ड) उपराष्ट्रपती
- प्रश्न 20) भारताचा समाजवाद कोणत्या प्रकारचा आहे ? (२)
 अ) लोकशाही समाजवाद   ब) फेबियन समाजवाद
 क) भांडवलशाही   ड) यापैकी नाही

Off. Principal
 Arts and Commerce Night College
 Mahal, Nagpur.

OPING
 CO-ORDINATOR
 VAP - CO - ORDINATOR

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

Value Added Programme : भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय

MARKSHEET : B.A.- III (2021-22)

S. N.	NAME OF STUDENT	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10 Marks)	Total (50 Marks)	Grade	Signature of Student (Certificate Received)
1	Bharti Madhavi Dhanvijay	30	10	40	A	M. Bharti
2	Bhoyar Amol Diwakar	32	06	38	A	Abhobaz
3	Dhakate Rekha PusaRam	34	06	40	A	Rekha
4	Domne Tejaswini Vijayrao	28	10	38	A	Tejdomne
5	Gabhane Sarita Shankar	30	10	40	A	Sarita
6	Kanhekar Vaibhav Vijay	32	08	40	A	V Kanhekar
7	Kowe mahavir Jagan	34	06	40	A	ma
8	Lende, Sushmita Bhagwan	30	10	40	A	Sushmita Lende
9	Mamilwar Rupali Sanjay	30	10	40	A	Rupamilwar
10	Mankar Shivani Kishor	32	06	38	A	Smankar
11	Murade Aparna Ramesh	34	08	42	D	Aparna
12	NagDeve Aniket Rajesh	34	08	42	D	Aniket
13	Narnawre Yogendra RajaRamji	32	06	38	A	Daukar
14	Naukarkar Pankaj UdaRam	32	06	38	A	Ynaukar
15	Phate Utkarsh Prafull	30	10	40	A	Utkarsh
16	Samarth Nitesh Vasantao	28	10	38	A	Uphate
17	Tale Shraddha Dinesh	30	10	40	A	Mee
18	Wasamwar Jaya Devram	32	08	40	A	Jayawamwar
19	Wasnik Jayesh UdayBhanu	32	08	40	A	Jaywasnik

OPMG
(Dr. N. Phating)
VAP - CO - Ordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु..... यांनी

२०२१-२२ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०९ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२२ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. निलेश फटिंग
राज्यशास्त्र विभाग
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. जगदीश हटवार
प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

Model Certificate B.A.-3

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु. रेखा पुसाराप धरुती यांनी

२०२१-२२ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२२ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. निलेशा फटिंग

राज्यशास्त्र विभाग
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. जगदीश हटवार
प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय ”

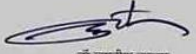
प्रमाणपत्र

श्री / कु. अनिकेत राजेश नाठदिके यांनी

२०२१-२२ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२२ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. निलेशा फटिंग

राज्यशास्त्र विभाग
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. जगदीश हटवार
प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

अहवाल

राज्यशास्त्र विभागामार्फत महाविद्यालयात Value added Certificate course in Indian constitution and Social Justice' शैक्षणिक सत्र २०२१-२२ ला सुरु करण्यात आलेला होता.

प्रादेशिक, राष्ट्रीय स्तरावर भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय हक्काला महत्वपूर्ण स्थान प्राप्त झालेले आहे. प्रत्येक देशाच्या संविधानात सामाजिक न्याय अधिकारांना महत्त्व देण्यात आलेले आहे. भारताच्या संविधानात ३९ (अ) कलम मध्ये सामाजिक न्याय अधिकारांचा समावेश करण्यात आलेला आहे. विविध प्रादेशिक, राष्ट्रीय परिषदांमधून सामाजिक न्याय अधिकार यावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात येत आहेत. समाजामधील गंभीर समस्यांचे निवारण भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकारामार्फत केले जात आहे. विद्यार्थ्यांना संविधान भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकाराची जाणीव करून देण्याकरिता हा अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आलेला होता.

विभागाचे नाव : - Value added Certificate course in Indian constitution and Social Justice

सामन्वयकाचे नाव : - डॉ. नितेश फटिंग

कालावधी : - ३० तास

वेळ : - प्रति मॉड्यूल २ तास

शुल्क : - निःशुल्क

परीक्षा मध्यम : - मराठी Objective type questions : 50 marks

Objectives :

- 1) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय याबद्दल माहिती प्रसारित करणे.
- 2) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकाराबाबत संवेदनशील बनविणे.
- 3) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय मूल्यांबाबत जागरूकता निर्माण करणे.
- 4) विद्यार्थ्यांना प्रादेशिक व राष्ट्रीय संघटनांनी ओळख करून देणे.
- 5) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय याबाबत सखोल ज्ञान विद्यार्थ्यांना देणे.
- 6) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकारांचे मुल्यांकन करणे.
- 7) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय यांचा संबंध तपासणे.

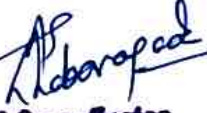
Outcomes:

- 1) हा अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या विद्यार्थ्यांला भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकारांच्या तरतुदीची चांगली जाणीव झाली.
- 2) उपेक्षित आणि असुरक्षित समाजामधील घटकांना भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय संबंधित असलेल्या व्यक्तींना कायद्याचे विशेष स्वरूप व व्याप्ती यांची चांगली समाज झाली.
- 3) संविधानामधील भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय हक्काची समाज आली.
- 4) संविधानामधील सामाजिक न्यायाविषयी कठीण समस्यांचे समाधान झालेले.

- 5) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकारांच्या विविध पैलूंचे ज्ञान आले.
- 6) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय हक्कांची जाणीव निर्माण करून देणारी यंत्रणा विद्यार्थ्यांना माहिती झाली.

Dr. Nitesh Phating
VAP Co-ordinator

IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce Night College /
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

To,
The Principal,
Arts and Commerce Night College,
Chitanvispura Mahal, Nagpur.

**Subject: - Application for getting permission for Value Added Programs by
English Department**

Respected Sir,

With reference to the above mentioned subject, I undersigned would like to have permission for starting Value Added Programs as per the details given below:-

Sr. No	Class	Name	Course Co-ordinator
1.	B.A 1 st year	Communication skills & Personality Development	Ku. Ashwini Patil
2.	B.Com 1 st year	Communication skills & Personality Development	

These courses will be beneficial for the students as part of curriculum enrichment. So this is my humble request to grant permission to start Value Added Programs.

I shall be very thankful to you.

Thanking You.

Yours Sincerely

स्थापना : १९८४

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित

फोन : 9423679964

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

College Code : 131 E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

जावक क्र. : A. & C. N. C. / _____

दिनांक: 28/01/2022

To,
The Course Co-Ordinator,
Arts And Commerce Night College,
Chitanvispura, Mahal,
Nagpur.

**Subject: - Permission for starting Value Added Programs by English
Department.**

Dear Madam,

As per your application dated 27.01.2022 for starting Value Added Programs for English department. For the betterment of students and for their holistic development permission is granted for the conduction of Value Added Programs.

You are here by informed to take care that University/ Institute prescribed academic schedule should not get disturbed because of these courses and you are requested to maintain proper documentation of all coursed conducted like Notice, Time Table, Course Contents Attendance, Sample Certificates etc.

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपुरद्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितनवीसपुरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनियर व सिनियर कॉलेज)

E-mail :artcommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

Date: 29/01/2022

Notice

All the students of **B.A/B.Com Ist year** hereby informed to note that, Department of English has planned Value Added Programs for Academic Year 2021-22.

Details of Value Added Courses are:-

Sr. No	Class	Name	Time	Course Co-ordinator
1	B.A Ist year	Personality Development & Communication Skills	4.00 p.m to 5.00 p.m	Ku. Ashwini H. Patil
2	B.Com Ist year	Personality Development & Communication Skills	4.00 p.m to 5.00 p.m	Ku. Ashwini H. Patil

All students are instructed to note the same and participate in Value Added Programs as attendance is mandatory for all the students.

VAP Co-ordinator.

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपुरद्वारा संचालित

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितनवीसपुरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनियर व सिनियर कॉलेज)

E-mail :artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

Date: 30/01/2022

Name of the VAP:- Communication Skills & Personality Development

Academic Year:- 2021 -2022 **Duration:** 4.00 to 5.00hrs.**Class:-** B.Com/B.A 1st year

VAP Co-ordinator:- Prof. Ashwini H. Patil

SYLLABUS /COURSE CONTENTS

Sr. No.	Course Content	Number of Hours
1	Personality development: Concept of personality, trait and types of personality, determinants of personality	2hour
2	Attitude: Concept, components, factors affecting attitudes	2hour
3	Self-esteem and self-confidence: concept, high and low self-esteem	2hour
4	Goal setting & time management: concept and identifying time wasters, techniques of time management	2hour
5	Communication: Meaning, overcoming communication barriers,	2hour
6	Techniques of effective communication: Para verbal communication skills	2hour
7	Interpersonal relationships: Types of interpersonal relationship	2hour
8	Tips to improve interpersonal relationship	2hour
9	Digital etiquette: ICT, e-mail etiquette, online etiquette.	2hour
10	Active listening skills and empathy	2hour
11	Ways to develop positive attitude	2hour
12	Ways to improve self-confidence	2hour
13	Importance of goals; SMART (Specific, Measurable, Achievable, Realistic, Time-bound) goals	2hour
14	Essentials of good communication	2hour
15	Non-verbal communication and body language	2hour

VAP Co-ordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चिटणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail :artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 30/01/2022

DEPARTMENT OF ENGLISH

VALUE ADDED PROGRAMME : COMMUNICATION SKILLS & PERSONALITY DEVELOPMENT

SCHEDULE

S. N.	Date	Time	Course content
1	01/02/2022 to 02/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Personality development: Concept of personality, trait and types of personality, determinants of personality
2	03/02/2022 to 04/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Attitude: Concept, components, factors affecting attitudes
3	06/02/2022 to 07/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Self-esteem and self-confidence: concept, high and low self-esteem
4	08/02/2022 to 09/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Goal setting & time management concept and ways to improve self-confidence importance of goals, SMART (Specific, Measurable, Achievable, Realistic, Time-bound) goals
5	10/02/2022 to 11/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Communication: Meaning, essentials of good communication, overcoming communication barriers
6	13/02/2022 to 14/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Techniques of effective communication: Para verbal communication skills
7	15/02/2022 to 16/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Interpersonal relationships: Types of interpersonal relationship
8	17/02/2022 to 18/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Digital etiquette: ICT

8	17/02/2022 to 18/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Digital etiquette: ICT
9	20/02/2022 to 21/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Verbal communication and body language
10	23/02/2022 to 24/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Identifying time wasters
11	25/02/2022 to 27/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Ways to develop positive attitude
12	28/02/2022 to 01/02/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Techniques of time management
13	02/03/2022 to 03/03/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Active listening skills and empathy
14	05/03/2022 to 06/03/2022	4.00 to 5.00 p.m.	Tips to improve interpersonal relationship
15	07/03/2022 To 08/03/2022	4.00 to 5.00 p.m.	E-mail etiquette, online etiquettes

VAP Coordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

Arts and Commerce Night College, Nagpur

Department of English

Year:2021-2022

Name of VAP: Communication Skills & Personality Development

Question paper :-

Total Marks: 20

Date:-

Time:30 min

Note : All the questions are compulsory
Each question carries 2 marks.

1. The general categories of communications are –

- a. Speech, writing
- b. Printing
- c. Electronic communication
- d. All of the above

2. ___ means no external, unnecessary details have to be included, while ___ means all the significant and important details should be included.

- A. Accurate, complete
- B. Orderly, clear
- C. Accurate, clear
- D. Clear, complete

3. Common kinds of narrative skills are –

- A. How to do something
- B. How something works
- C. Both a & b
- D. Arrange the information properly

4.. In English the same “You” is used for addressing ___ and ___.

- A. Youngers, elders
- B. Elders, equals
- C. Elders, Olders
- D. None of the above

5. We have to utter the sentences in ___ and pay attention to the ___ of the language spoken.

- A. Appropriate manner, fluency
- B. Appropriate context, cultural aspect
- C. Social aspect, appropriate context
- D. All of the above

6.. Select appropriate articles to fill in the blanks

Is there ___ irrefutable, permanent, and absolute happiness? Or better, what makes people happy? ___ good bank account, a good cook, and good digestion said, Jean Jacques Rousseau.

- A. A; an
- B. An; the
- C. An; a
- D. An; an

7. Fill in the blanks

Good morning, ___ for calling.' ___ I help you Customer: Is my order ready? ___ you read out your bill number, please? Customer: Oh, its Could you ___ the line for a moment madam? Let me check it for you

- A. i) Thank you ii) May iii) Could iv) hold
- B. i) may ii) hold iii) thank you iv) could
- C. i) hold ii) How iii) would iv) disconnect
- D. i) please ii) can iii) can iv) hold

8. We communicate orally in two ways: ___ and ___

- A) telephonic conversation; non verbal communication
- B) verbal communication; face-to-face communication
- C) face-to-face communication; telephonic conversation
- D) verbal communication; nonverbal communication

9. Unclear assumptions in communication can lead to ___ and ___

- A) premature evaluation, poor listening
- B) information overload, selective perception
- C) lack of planning, physical barriers
- D) confusions, misunderstanding

10. A resume needs conceptualization of your ___ and ___ all into one document.

- A) objectives; experiences
- B) projects; skills
- C) accomplishments; experiences
- D) skills; aims

11. Language of a memo should be ___ and ___ to understand.

- A. Indirect, personal
- B. Direct, concise
- C. Lucid, easy
- D. Concise, difficult

12. In letter writing, ___ indicates to the reader of the letter what the ___ is about.

- A. Salutation, letter
- B. Subject, notice
- C. Body, memo
- D. Subject, letter

13. ___ is sent to a specific group of people whereas ___ may be meant for the general public.

- A. Notice, memo
- B. Memo, circular
- C. Notice, circular
- D. Circular, notice

14. The problem with proofreading is that you will have to be good at ___ and ___.

- A. Spelling, punctuation
- B. Pronunciation, spelling
- C. Punctuation, pronunciation
- D. Paraphrasing, spelling

15. In comprehension listening, to comprehend the ___, one requires a lexicon of ___ and all rules of ___ and ___ by which one can understand what others are saying.

- (a) words, syntax, meaning, grammar
- (b) Grammar, syntax, words, meanings
- © word, meaning, syntax, grammar
- (d) meaning, words, grammar, syntax.

16. While listening it is important to the right environment because it will help the ___ focus on what he is ___ and avoids ___.

- (a) chance, reader, reading, distribution
- (b) choice, speaker, speaking, disturbance
- © choose, listener, listening, distraction
- (d) change, writer, writing, discrimination

17. While communication with the ___, ___ phrases and ___ have to be used in their ___ contexts.

- (a) customers, polite, expressions, appropriate
- (b) relatives, harsh, gestures, inappropriate
- © subordinates, impolite, impressions, true
- (d) audience, rude, dialogues, actual

18. Communication helps officials to ___ the employees.

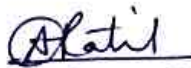
- A. Eliminate
- B. Motivate
- C. Threaten
- D. Apprise

19. ___ means checking whether the earlier stages of reading were followed promptly or not.

- A. Survey
- B. Question
- C. Read
- D. Review

20. The document that is used to communicate within the organization is called ___.

- A. Letter
- B. Memo
- C. E-mail
- D. Telex

(Ashwini H. Patil)
V.A.P. Coordinator

Offi. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR
Value Added Programme : Personality Development and communication skills

Marksheet: B.com I(2021-22)

S.N	Name of the Students	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10Marks)	Total (50Marks)	Grade	Signature of students (Certificate Received)
1	Aalis Abbas Arshad Qadeer	32	5	37	B	A. Qadeer
2	Bangat Pranav Yashwant	30	7	37	B	Pranav
3	Bhairam Viki Dindayal	28	6	34	B	bbhairam
4	Bhartele Akshay Biransine	32	6	38	B	Akhuntele
5	Chaudhuri Chandkashekhkar Sukdev	32	8	40	A	chandkashekhkar
6	Chohan Koma IGangaram	34	7	41	A	K. Gangaram
7	Choudhari Manish Ramesh	34	5	39	B	M. choudhari
8	Dandhode Rachul Narayan	35	6	41	A	R. Dandhode
9	Dharamthok Pratik Gajanan	32	8	40	A	Pharantok
10	Dhote Nayan Khushal	36	6	42	A	N.K. Dhote
11	Diwate Rashan Dinesh	34	5	39	B	Roshan Diwade
12	Galgawali Priti Gautam	30	6	36	B	P. Galgawali
13	Gajghate Risha Dinesh	36	9	45	O	R.D. Gajghate
14	Ghorpade Suraj Vasantao	36	4	40	A	S. Ghorpade
15	Halmare Yogesh Shivshankar	34	4	38	B	Halmare
16	Jagtap Shubham Suresh	28	6	34	B	Jagtap
17	Khandarrao Kaustubh Sudhakar	38	8	46	O	K. Khandarrao
18	Landekar Akash Bhagawat	30	8	38	B	A. Landekar
19	Milmile Aakash Purushottam	32	6	38	B	Milmile
20	Nikeshwar Shubham Damodhar	36	6	42	A	Nikeshwar
21	Patale Harshadkumar Nanaji	38	4	42	A	H.N. Pathe.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR						
Value Added Programme : Personality Development and communication skills						
Marksheet: B.com I (2021-22)						
22	Patil Rohit Suryabhan	34	4	38	B	Arunabh
23	Paunikar Shubham Pandhari	36	5	41	A	Shubham
24	Raut Jay Pundrik	34	7	41	A	J. Raut.
25	Rohade Rohit Vinayakrao	32	6	38	B	Rohit
26	Sahu Yash Hariprasad	36	6	42	A	Yash
27	Sangade Akash Siddharth	34	4	38	B	Sangade
28	Sarode Akash Sanjay	32	7	39	B	A.S. Sarode
29	Shahu Himanshu Rupchand	30	4	34	B	Shahu
30	Sonkusare Swati Mahendra	34	8	42	A	S. Sonkusare
31	Tikle Bhavesh Rameshrao	34	6	41	A	Bhavesh
32	Wasamwar Tushar Ashokrao	32	4	36	B	T. Wasamwar.

A. Patil
(डा. वि. नं. ६. पाटील)
VAP Co-Ordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR
Value Added Programme : Personality Development and communication skills
Marksheet: B.A Ist (2021-22)

S.N	Name of the Students	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10Marks)	Total (50Marks)	Grade	Signature of students (Certificate Received)
1	Ansari Mohammed Saddam Ali Husain	32	5	37	B	M Ansari
2	Baghagre Ritesh Shankarrao	30	7	37	B	R. S. Bhagangare
3	Basunde Pritesh Vijay	28	6	34	B	Pritesh
4	Bhajikhaye Pratibha Ruprao	32	6	38	B	P. P. Patil
5	Bhoge Nitesh Sunil	32	8	40	A	N. S. Bhoge
6	Bodle Gautam Prakash	34	7	41	A	G. Bodle
7	.Borikar Paras Amrit	34	5	39	B	Paras Borikar
8	Borikar Sakshi Ramesh	35	6	41	A	S. Borikar
9	Borkar Ayushshree Govindarao, Bunadkar	32	8	40	A	A. G. Buraadkar
10	Chaudhary Vishal Chandrabhan	36	6	42	A	Dhauhari
11	Chavan Vaibhav Pramod	34	5	39	B	V. Chavan
12	Dahiwale Madhavi Moreshwar	30	6	36	B	M. M. Dahiwale
13	Dambhare Rohit Prafool	36	9	45	O	Banthe
14	Deshbhratar Akash Dilip	36	4	40	A	Akash
15	Dharmik Mayur Krishna	34	4	38	B	M. k Dharmik
16	Dhawale Piyush Rajesh	28	6	34	B	Piyush
17	Gadekar Roshan Hariram	38	8	46	O	R. Gadekar
18	Ganveer Akashkumar Dharmendra	30	8	38	B	Akash
19	Ganveer Vikas Dharmendra	32	6	38	B	Vikas
20	Guntewar Mohan Nandu	36	6	42	A	M. Nandu

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR
 Value Added Programme : Personality Development and communication skills
 Marksheet: B.A Ist (2021-22)

21	Haridas Prasanna Manoj	38	4	42	A	~~R/A~~
22	Jadhav Pooja Deepak	34	4	38	B	Pooja
23	Kalmkar Kalpana Harishchandra	36	5	41	A	KC
24	Kamble Atul Wamanrao	34	7	41	A	Atkamble
25	Kathane Tejashwi Rajkumar	32	6	38	B	Tejasrik
26	Khaprkar Chandrakant Pandurang	36	6	42	A	चंद्रकांत २०१५३८
27	Khobaragade Kushal Asaram	34	4	38	B	~~K/A~~
28	Kinkar Suresh, Dhaguji	32	7	39	B	S. Kinkar
29	Madavi Chandrabhan Panjabrao	30	4	34	B	C. p. Madvi
30	Mankar Karthik Kaju	34	8	42	A	~~K/A~~
31	Mankar Rachana Suresh	34	6	41	A	R.S. Mankar
32	Maraskolhe Chetan Kushal	32	4	36	B	C. maraskolhe
33	Marjwe Nikita Prakash	32	7	39	B	Nikita Marjwe
34	Meshram Mukul Sanjay	30	4	34	B	~~M/A~~
35	Mungbhate Sanket Madhukar	34	8	42	A	S. mungbhate
36	Nagdive Shivani Sunil	34	6	41	A	S. Shivani
37	Nandeshwar Shilpa Dhanapal	32	4	36	B	Shilpa
38	Nimje Swita Hiranman,	32	6	38	B	~~N/A~~
39	Pandhare Nikhil Udaram	36	6	42	A	Nikhil. V. Pandhare
40	Patil Sahebrao Ashok	38	4	42	A	~~P/A~~
41	Sakharkar Jayshree Madan	34	4	38	B	जयश्री महेश साखरकर
42	Shirke Priya Ajay	36	5	41	A	P. o. Shirke
43	Tale Pranay Gajanan	34	7	41	A	Pranay

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR						
Value Added Programme : Personality Development and communication skills						
Marksheet: B.A Ist (2021-22)						
44	Tekade Vaishnavi Nagesh Tikle	32	6	38	B	Dikle
45	Tembhekar Balitai Premal	36	6	42	A	Bali
46	Thakre Rahul Ashok	30	7	37	B	R Thakre
47	Unhale Vaibhav Ashok	28	6	34	B	Unhale
48	Walde Megha Purushottam	32	6	38	B	Megha
49	Warthi Akash Baburao	32	8	40	A	~~A Warthi~~

(Patil)
(Ashwini H. Patil)
VAP co-ordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE ,
CERTIFICATE
NAGPUR

- DEPARTMENT OF ENGLISH -

CERTIFICATE OF COMPLETION

This is to certify that Mr./Ms. ....
the student of **B.A. First Year** has participated in the Value Added Program entitled on **PERSONALITY DEVELOPMENT & COMMUNICATION SKILL** held on 01-02-2022 to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic Year 2021-22.

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

Model Certificate B.A.-1

**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE ,
NAGPUR**

CERTIFICATE

- DEPARTMENT OF ENGLISH -

CERTIFICATE OF COMPLETION

This is to certify that Mr./Ms. ....
the student of **B.Com. First Year** has participated in the Value Added Program entitled on **PERSONALITY DEVELOPMENT & COMMUNICATION SKILL** held on 01-02-2022 to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic Year 2021-22.

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

Model Certificate B.Com.-1

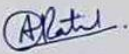
**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE ,
NAGPUR**

CERTIFICATE

- DEPARTMENT OF ENGLISH -

CERTIFICATE OF COMPLETION

This is to certify that Mr./Ms. Rohit S. Patil
the student of **B.A. First Year** has participated in the Value Added Program entitled on **PERSONALITY DEVELOPMENT & COMMUNICATION SKILL** held on 01-02-2022 to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic Year 2021-22.

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE ,
NAGPUR**

- DEPARTMENT OF ENGLISH -

CERTIFICATE OF COMPLETION

This is to certify that Mr./Ms. Viki D. Bhairam
the student of **B.Com. First Year** has participated in the Value Added
Program entitled on **PERSONALITY DEVELOPMENT & COMMUNICATION
SKILL** held on 01-02-2022 to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic
Year 2021-22.

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE ,
NAGPUR**

- DEPARTMENT OF ENGLISH -

CERTIFICATE OF COMPLETION

This is to certify that Mr./Ms. Mayus K. Dharmik
the student of **B.Com. First Year** has participated in the Value Added
Program entitled on **PERSONALITY DEVELOPMENT & COMMUNICATION
SKILL** held on 01-02-2022 to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic
Year 2021-22.

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

Summary Report

Along with Course Objectives & Outcomes

Report on a value-added certificate course in

PERSONALITY DEVELOPMENT AND COMMUNICATION SKILLS

Once a student has mastered English, there is no stopping her from studying further confidently and becoming more educated. A student who is fluent in English can pursue higher education in any part of the world. A strong grasp of communication skills improves self-esteem. It is the channel through which humans can project their thoughts and perceive the thoughts of others. English speaking is more than just an academic talent for students. It is a life skill that is best learned in the early stages of life. This course is our sincere endeavour to help our students acquire this life skill in their most formative of college life.

The Department of English of ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE Chitanvispura ,Mahal,Nagpur offers a certificate course in 'Personality Development and Communication Skills.' to the First semester students of B.A and B.Com . This course successfully enabled the learners to speak simple and short sentences in English language. It enabled the learners to infer and analyze using reading and listening skills. It also enabled the learners to write in English language and introduced the learners to the basic nature of language and language learning. All the modules were quite interactive and need based. The students were given ample opportunities to hone their English Communication Skills on their own.

The complete details of the course are given as follows

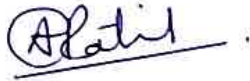
1. **Title of the Certificate Course:** 'Personality Development and Communication Skills.'
2. **Duration of the Certificate Course:** 01/02/2022 to 08/03/2022
3. **Name of the Resource person:** Prof. Ashwini H. Patil
4. **Duration of the course:** 30 Hours
5. **Time:** 2 hours a day for each module (4.00 pm to 5.00 pm)
6. **Conducted For:** First semester students of B.A and B.Com
7. **Number of students:**
8. **Course Fees-** No Fees will be charged from the students

9. **Examination Pattern:** 50 Marks MCQs

10. **Learning Outcomes:** After successful completion of this course the learners were able to develop skills to embrace change, handle setbacks, and thrive in dynamic work environments and build self-confidence, overcome self-doubt, and be able to assert oneself in professional settings. They were able to improve both verbal and non-verbal communication abilities, active listening, and expressing ideas effectively. They could be able to use the basics of language acquisition to learn the basic language skills. The learners were able to infer and analyze arguments, data, and information through written and oral compositions in English language. The learners were able to write and speak using simple sentence structures.

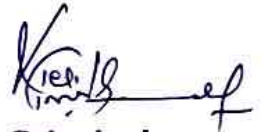
VAP Co-ordinator

(Ashwini H. Patil)

IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce Night College
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

Date : 27/01/2022

To,

The Principal,
Arts & Commerce Night College,
Chitanvispura, Nagpur.

Subject : Application for getting permission for Value Added Program by
Commerce Department.

Respected Sir,

With reference to the above mentioned subject, I undersigned would like to have permission for starting Value Added Programs as per the details given below :-

Sr. No	Class	Name	Co-ordinator
1	B.Com. - II	G.S.T.	Prof. Priti S. Jais
2	B.Com. - III	Digital Marketing	Prof. Priti S. Jais

These courses will be beneficial for the students as part of curriculum enrichment. So, this is my humble request to grant permission to start Value Added Programs.

I shall be very thankful to you,

Thanking you,

Yours Sincerely.

P. Jais
(Priti Jais)

स्थापना : १९८४

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित

फोन : ६५३०६५२, २७४९००५

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चिणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

जावक क्र. : A. & C. N. C. / _____

दिनांक : 28/01/2022

Prof. Priti S. Jais,
Commerce Department,
Arts & Commerce Night College,
Chitanvispura, Nagpur.

Subject : Permission for starting Value Added Programs.

Dear Sir,

As per your application dated 27/01/2022 for starting Value Added Programs for Commerce Department. For the betterment of students and for their holistic development permission is granted for the conduction of Value Added Programs.

You are hereby informed to take care that University / Institute prescribed academic schedule should not get disturbed because of these courses and you are requested to maintain proper documentation of all course conducted like Notice, Time Table, Course Contents, Attendance, and Certificate etc.

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail :artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 28/01/ 2022

NOTICE

All the students of B.Com. II & III, hereby informed you to note that, Department of Commerce has planned Value Added Programs for Academic Year 2021-22

Details of Value Added Course are:-

Sr. No	Class	Name	Coordinator
1	B.Com. - II	G.S.T.	Prof. Priti S. Jais
2	B.Com. - III	Digital Marketing	Prof. Priti S. Jais

All students are instructed to note that same and participate in Value Added Programs as attendance is mandatory for all the students.

VAP Coordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 31/01/2022

DEPARTMENT OF COMMERCE

NAME OF VAP :- DIGITAL MARKETING

Academic Year :- 2021-22 Duration :- 30 Hrs. Class :- B.Com.III
VAP Coordinator : Prof. Priti S. Jais

SYLLABUS / COURSE CONTENT

Sr.No.	Course Content	Number of Hours
1.	डिजिटल मार्केटिंग ओळख	3 Hrs.
2.	डिजिटल मार्केटिंगची मूलभूत तत्वे	3 Hrs.
3.	डिजिटल मार्केटिंग कशी बनवाल	2 Hrs.
4.	डिजिटल मार्केटिंग सेवा	2 Hrs.
5.	डिजिटल मार्केटिंग कार्य कसे करते	2 Hrs.
6.	डिजिटल मार्केटिंगचा उपयोग	2 Hrs.
7.	डिजिटल मार्केटिंग माध्यम कसे निवडाल	2 Hrs.
8.	आपल्या व्यवसायाकरिता वेबसाईट कशी तयार करावी	5 Hrs.
9.	डिजिटल माहिरात कशी कराल	5 Hrs.
10.	डिजिटल मार्केटिंगसाठी मनुष्यबळ कसे उपयोगात आणाल.	4 Hrs.

VAP Coordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail :artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 27/01/ 2022

DEPARTMENT OF COMMERCE

Academic Year :- 2021-22

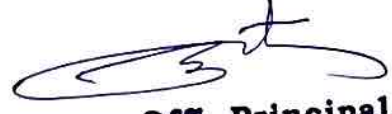
VALUE ADDED PROGRAMME SCHEDULE

Day	Date	Time	Course Content
1.	01/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग ओळख
2.	02/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
3.	03/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
4.	04/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंगची मूलभूत तत्वे
5.	05/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
6.	07/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
7.	08/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग कशी बनवाल
8.	09/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
9.	10/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग सेवा
10.	11/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
11.	12/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग कार्य कसे करते
12.	14/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
13.	15/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटींगचा उपयोग
14.	16/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
15.	17/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग माध्यम कसे निवडाल
16.	18/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
17.	21/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	आपल्या व्यवसायाकरिता वेबसाईट कशी तयार करावी
18.	22/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
19.	23/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
20.	24/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
21.	25/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
22.	26/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल माहिरीत कशी कराल
23.	28/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
24.	02/03/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
25.	03/03/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
26.	04/03/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	

27	05/03/2022	4:00p.m.To 5:00p.m.	डिजिटल मार्केटिंगसाठी मनुष्यबळ कसे उपयोगात आणाल.
28	07/03/2022	4:00p.m.To 5:00p.m.	
29	08/03/2022	4:00p.m.To 5:00p.m.	
30	09/03/2022	4:00p.m.To 5:00p.m.	

Bhial

VAP Coordinator

Offi. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

DEPARTMENT OF COMMERCE

Value Added Programme Examination

Subject : Digital Marketing

Year :- 2021-2022

Time: 30 Minutes

Class : B.Com.-III

Name of Student : .....

Total Marks: 50

Date:.....

Note: 1) All questions are compulsory

2) Each question carries 2 marks.

1. Which of the following is the correct depiction of Digital Marketing?

1. E-mail Marketing
2. Social Media Marketing
3. Web Marketing
4. All of the above

2. Which of the following is incorrect about digital marketing?

1. Digital marketing can only be done offline
2. Digital marketing cannot be done offline.
3. Digital marketing requires electronic devices for promoting goods and services.
4. In general, digital marketing can be understood as online marketing, web marketing, and e-mail marketing.

3. Creative marketing can be defined as _____.

1. A marketing department entailing several employees.
2. The brand value of an organization.
3. A set of schemes undertaken by the organization for distributing the marketing material.
4. The marketing content and its inventive aspect.

4. Which of the following are essentially required to make a business case for content marketing?

1. Industry best practices.
2. Objectives and KPIs.
3. Impacts and challenges.
4. All of the above

In mobile marketing, the full form of LBS is _____.

1. Location-based service
2. List-based service
3. Lead-based service
4. None of the above

6. What is the need to analyze digital analytics?

1. For making better decisions related to the business
2. For generating higher revenue from the website
3. To define genuine customers for your business
4. For appealing more users to drive more traffic

8. Which of the following is the correct name for Facebook's ranking algorithm?
1. Face Rank
  2. Edge Rank
  3. Like Rank
  4. Page Rank
9. Which of the following metric is used for tracking the status of email marketing?
1. Conversion Rate
  2. Open Rate
  3. Bounce Rate
  4. All of the above
10. How many types of pillars do we have in digital marketing?
- A. 1
  - B. 2
  - C. 3
  - D. 4
11. Which of the following is the most common delivery channel in terms of mobile marketing?
1. Graphic
  2. Text
  3. Voice call
  4. Search engine marketing
12. The main advantage of online advertisement is _____.
1. Low-cost promotional strategy
  2. Online advertising is promotional as well as informational
  3. Trackable
  4. All of the above
13. Which of the following option will correctly give the success rate of the latest Facebook post?
1. Click-through and page views
  2. Impressions and click-through
  3. Likes and Impressions
  4. Reach and engagement
14. The user session can be identified by the _____.
1. Authenticate users
  2. IP Address
  3. User Agent
  4. All of the above
15. Marketing refers to achieving marketing objectives through applying digital technologies such as web sites
1. Internet
  2. digital
  3. email
  4. viral
16. Which of the following is the importance of e-marketing?
1. Call

- a) Conversion Rate
- b) Open Rate
- c) Bounce Rate
- d) All of the above

18. The main advantage of online advertisement is _____.

- a) Low-cost promotional strategy
- b) Online advertising is promotional as well as informational
- c) Trackable
- d) All of the above

19. ____, social media, mobile apps, and other digital channels are all examples of digital marketing used by companies and companies.

- a) Search Engines
- b) Websites
- c) Emails
- d) All of the above

20. ____ is/are the main component(s) of digital marketing.

- a) SEO
- b) SMO
- c) SEM
- d) All of the above

Rajal

(VAP Co-ordinator)

Offl. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

Value Added Programme : Digital Marketing

MARKSHEET : B.Com.- III (2021-22)

S. N.	NAME OF STUDENT	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10 Marks)	Total (50 Marks)	Grade	Signature of Student (Certificate Received)
1	Belkhede Abhay Mahadev.	32	08	40	A	Abhay Belkhede
2	Borekar Atul Prakashrao	24	07	31	B	Atul Borekar
3	Deshbhratar Rakesh Mahadeorao	30	07	37	A	Rakesh Mahadeorao
4	Guddhe Rajat Sheshrao	28	08	36	A	Rajat Guddhe
5	Kadu, Pawan Govinda	34	06	40	A	Pawan Kadu
6	Kamble Prafull Prabhakar	30	09	39	A	Prafull Kamble
7	Khadse Vedanshu Kamalakar	26	08	34	B	Vedanshu Khadse
8	Khambalkar Mukesh Suresh	32	08	40	A	Mukesh Khambalkar
9	Kumbhare Khushboo Rajendra	30	06	36	A	Khushboo Kumbhare
10	Lillare Prabha Ramesh	28	07	35	A	Prabha Lillare
11	Mahabhage Sneha Rameshrao	32	08	40	A	Sneha Mahabhage
12	Meshram Prashik Ashok	28	07	35	A	Prashik Meshram
13	Parate Hrithik Gajanan	30	08	38	A	Hrithik Parate
14	Patale Sameer Moreshwar	32	08	40	A	Sameer Patale
15	Paunekar Laxmi Devarao	34	06	40	A	Laxmi Paunekar
16	Paunekar Shyam Dwarkanath	28	08	36	A	Shyam Paunekar
17	Pillewan Sahil Laxmikant	26	09	35	A	Sahil Pillewan
18	Ramteke Amit Balakrishna	32	09	41	O	Amit Ramteke
19	Surve, Vishal Balakrishna	34	08	42	O	Vishal Surve
20	Tate Sruti Ramesh	30	07	37	A	Sruti Tate
21	Thakre Dinesh pradip	28	05	33	B	Dinesh Thakre
22	Wasnik Aman Sanjay	26	05	31	B	Aman Wasnik

Rajay

(VAP Co-ordinator)

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE,
NAGPUR**

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE

- OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. ....
the student of **B.Com. Second Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **GOODS & SERVICE TAX** held on
01-02-2022 to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic Year 2021-22.

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

Model Certificate B.Com.-2

**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE,
NAGPUR**

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE

- OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. Ashwini S. Bagde.....
the student of **B.Com. Second Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **GOODS & SERVICE TAX** held on
01-02-2022 to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic Year 2021-22.

Rajal

VAP CO-ORDINATOR

Arts and Commerce Night College,
Nagpur

[Signature]

PRINCIPAL

Arts and Commerce Night College,
Nagpur

**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE,
NAGPUR**

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE

- OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. Vaishnavi D. Tarale.....
the student of **B.Com. Second Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **GOODS & SERVICE TAX** held on
01-02-2022 to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic Year 2021-22.

Rajal

VAP CO-ORDINATOR

Arts and Commerce Night College,
Nagpur

[Signature]

PRINCIPAL

Arts and Commerce Night College,
Nagpur

REPORT ON

“VALUE ADDED PROGRAM IN GOODS & SERVICE TAX”

The Department of Commerce of Arts & Commerce Night College, Chitanvispura, Nagpur was organized a program in Goods & Service Tax for B.com II students. The main aim is to provide knowledge of the principles of GST and the new indirect tax regime. It helps create a common market in India with a uniform taxation system and curb tax evasion in the country. The laws for GST are far more stringent compared to the erstwhile indirect tax laws.

The complete details of the program are given as follows

Title of the Program: GOODS & SERVICE TAX

1. Duration of the Certificate Course:- 01/02/2022 To 09/03/2022
2. Duration of the course:- 30 Hours
3. Time:- 1 Hours a day for each content (4.00 pm To 5.00 pm)
4. Conducted for:- B.com II students
5. Number of students:- 09
6. Course Fees :- No fees will be charged from the students.
7. Examination Pattern :- MCQ (Marks 50)
8. **Program Coordinator:** Mrs. Priti S. Jais

Course Objectives:

1. To develop an easy understanding of the Indian taxation system.
2. To give information about the various dimensions of the Goods and Services Tax (GST).
3. To Know the scope of GST taxation increasing day by day due to increasing economic activities and changes in rules from time to time.

Course Outcomes:

At the end of this course, students would be able to:

1. Student will be equipped with the knowledge of basic concepts of goods and service tax, CGST, SGCT, IGST, classification of goods and valuation rules.
2. Student will learn the basic procedures under GST incorporating the registration, filing of returns and payment of tax.

Rajal

VAP Co-ordinator

Abhrajit
IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce Night College
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

K. S. B. K. S. B.
Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

Date : 27/01/2022

To,

The Principal,
Arts & Commerce Night College,
Chitanvispura, Nagpur.

Subject : Application for getting permission for Value Added Program by
Commerce Department.

Respected Sir,

With reference to the above mentioned subject, I undersigned would like to have permission for starting Value Added Programs as per the details given below :-

Sr. No	Class	Name	Co-ordinator
1	B.Com. - II	G.S.T.	Prof. Priti S. Jais
2	B.Com. - III	Digital Marketing	Prof. Priti S. Jais

These courses will be beneficial for the students as part of curriculum enrichment. So, this is my humble request to grant permission to start Value Added Programs.

I shall be very thankful to you,

Thanking you,

Yours Sincerely.

P. Jais
(Priti Jais)

स्थापना : १९८४

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित

फोन : ६५३०६५२, २७४९००५

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चिटणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

जावक क्र. : A. & C. N. C. / _____

दिनांक : 28/01/2022

Prof. Priti S. Jais,
Commerce Department,
Arts & Commerce Night College,
Chitanvispura, Nagpur.

Subject : Permission for starting Value Added Programs.

Dear Sir,

As per your application dated 27/01/2022 for starting Value Added Programs for Commerce Department. For the betterment of students and for their holistic development permission is granted for the conduction of Value Added Programs.

You are hereby informed to take care that University / Institute prescribed academic schedule should not get disturbed because of these courses and you are requested to maintain proper documentation of all course conducted like Notice, Time Table, Course Contents, Attendance, and Certificate etc.

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail :artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 28/01/ 2022

NOTICE

All the students of B.Com. II & III, hereby informed you to note that, Department of Commerce has planned Value Added Programs for Academic Year 2021-22

Details of Value Added Course are:-

Sr. No	Class	Name	Coordinator
1	B.Com. - II	G.S.T.	Prof. Priti S. Jais
2	B.Com. - III	Digital Marketing	Prof. Priti S. Jais

All students are instructed to note that same and participate in Value Added Programs as attendance is mandatory for all the students.

VAP Coordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 31/01/2022

DEPARTMENT OF COMMERCE

NAME OF VAP :- DIGITAL MARKETING

Academic Year :- 2021-22 Duration :- 30 Hrs. Class :- B.Com.III
VAP Coordinator : Prof. Priti S. Jais

SYLLABUS / COURSE CONTENT

Sr.No.	Course Content	Number of Hours
1.	डिजिटल मार्केटिंग ओळख	3 Hrs.
2.	डिजिटल मार्केटिंगची मूलभूत तत्वे	3 Hrs.
3.	डिजिटल मार्केटिंग कशी बनवाल	2 Hrs.
4.	डिजिटल मार्केटिंग सेवा	2 Hrs.
5.	डिजिटल मार्केटिंग कार्य कसे करते	2 Hrs.
6.	डिजिटल मार्केटिंगचा उपयोग	2 Hrs.
7.	डिजिटल मार्केटिंग माध्यम कसे निवडाल	2 Hrs.
8.	आपल्या व्यवसायाकरिता वेबसाईट कशी तयार करावी	5 Hrs.
9.	डिजिटल माहिरीत कशी कराल	5 Hrs.
10.	डिजिटल मार्केटिंगसाठी मनुष्यबळ कसे उपयोगात आणाल.	4 Hrs.

VAP Coordinator

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail :artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 27/01/ 2022

DEPARTMENT OF COMMERCE

Academic Year :- 2021-22

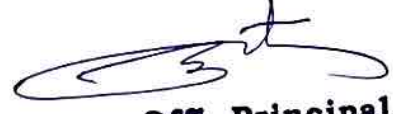
VALUE ADDED PROGRAMME SCHEDULE

Day	Date	Time	Course Content
1.	01/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग ओळख
2.	02/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
3.	03/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
4.	04/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंगची मूलभूत तत्वे
5.	05/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
6.	07/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
7.	08/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग कशी बनवाल
8.	09/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
9.	10/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग सेवा
10.	11/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
11.	12/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग कार्य कसे करते
12.	14/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
13.	15/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटींगचा उपयोग
14.	16/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
15.	17/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल मार्केटिंग माध्यम कसे निवडाल
16.	18/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
17.	21/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	आपल्या व्यवसायाकरिता वेबसाईट कशी तयार करावी
18.	22/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
19.	23/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
20.	24/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
21.	25/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
22.	26/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	डिजिटल माहिरीत कशी कराल
23.	28/02/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
24.	02/03/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
25.	03/03/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
26.	04/03/2022	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	

27	05/03/2022	4:00p.m.To 5:00p.m.	डिजिटल मार्केटिंगसाठी मनुष्यबळ कसे उपयोगात आणाल.
28	07/03/2022	4:00p.m.To 5:00p.m.	
29	08/03/2022	4:00p.m.To 5:00p.m.	
30	09/03/2022	4:00p.m.To 5:00p.m.	

Bhial

VAP Coordinator

Offi. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

DEPARTMENT OF COMMERCE

Value Added Programme Examination

Subject : Digital Marketing

Year :- 2021-2022

Time: 30 Minutes

Total Marks: 50

Class : B.Com.-III

Date:.....

Name of Student : .....

Note: 1) All questions are compulsory

2) Each question carries 2 marks.

1. Which of the following is the correct depiction of Digital Marketing?

1. E-mail Marketing
2. Social Media Marketing
3. Web Marketing
4. All of the above

2. Which of the following is incorrect about digital marketing?

1. Digital marketing can only be done offline
2. Digital marketing cannot be done offline.
3. Digital marketing requires electronic devices for promoting goods and services.
4. In general, digital marketing can be understood as online marketing, web marketing, and e-mail marketing.

3. Creative marketing can be defined as _____.

1. A marketing department entailing several employees.
2. The brand value of an organization.
3. A set of schemes undertaken by the organization for distributing the marketing material.
4. The marketing content and its inventive aspect.

4. Which of the following are essentially required to make a business case for content marketing?

1. Industry best practices.
2. Objectives and KPIs.
3. Impacts and challenges.
4. All of the above

In mobile marketing, the full form of LBS is _____.

1. Location-based service
2. List-based service
3. Lead-based service
4. None of the above

6. What is the need to analyze digital analytics?

1. For making better decisions related to the business
2. For generating higher revenue from the website
3. To define genuine customers for your business
4. For appealing more users to drive more traffic

8. Which of the following is the correct name for Facebook's ranking algorithm?
1. Face Rank
  2. Edge Rank
  3. Like Rank
  4. Page Rank
9. Which of the following metric is used for tracking the status of email marketing?
1. Conversion Rate
  2. Open Rate
  3. Bounce Rate
  4. All of the above
10. How many types of pillars do we have in digital marketing?
- A. 1
  - B. 2
  - C. 3
  - D. 4
11. Which of the following is the most common delivery channel in terms of mobile marketing?
1. Graphic
  2. Text
  3. Voice call
  4. Search engine marketing
12. The main advantage of online advertisement is _____.
1. Low-cost promotional strategy
  2. Online advertising is promotional as well as informational
  3. Trackable
  4. All of the above
13. Which of the following option will correctly give the success rate of the latest Facebook post?
1. Click-through and page views
  2. Impressions and click-through
  3. Likes and Impressions
  4. Reach and engagement
14. The user session can be identified by the _____.
1. Authenticate users
  2. IP Address
  3. User Agent
  4. All of the above
15. Marketing refers to achieving marketing objectives through applying digital technologies such as web sites
1. Internet
  2. digital
  3. email
  4. viral
16. Which of the following is the importance of e-marketing?
1. Call

- a) Conversion Rate
- b) Open Rate
- c) Bounce Rate
- d) All of the above

18. The main advantage of online advertisement is _____.

- a) Low-cost promotional strategy
- b) Online advertising is promotional as well as informational
- c) Trackable
- d) All of the above

19. ____, social media, mobile apps, and other digital channels are all examples of digital marketing used by companies and companies.

- a) Search Engines
- b) Websites
- c) Emails
- d) All of the above

20. ____ is/are the main component(s) of digital marketing.

- a) SEO
- b) SMO
- c) SEM
- d) All of the above

Rajal

(VAP Co-ordinator)

Offl. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

11	Mahabhage Sneha Ramesh Rao	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P					
12	Meshram Prashik Ashok	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P			
13	Parate Hritik Gajanan	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P		
14	Patale Sameer Moreswar	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P		
15	Paunikar Laxmi Devarao	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	
16	Paunikar Shyam Dwarkanath	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	
17	Pillewan Sahil Laxmikant	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	
18	Ramteke Amit Balakrishna	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
19	Surve, Vishal Balakrishna	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
20	Tate Sruti Ramesh	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
21	Thakre Dinesh pradip	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
22	Wasnik Aman Sanjay.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

RSJ

(VAP Co-ordinator)

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

Value Added Programme : Digital Marketing

MARKSHEET : B.Com.- III (2021-22)

S. N.	NAME OF STUDENT	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10 Marks)	Total (50 Marks)	Grade	Signature of Student (Certificate Received)
1	Belkhede Abhay Mahadev.	32	08	40	A	Abhay Belkhede
2	Borekar Atul Prakashrao	24	07	31	B	Atul Borekar
3	Deshbhratar Rakesh Mahadeorao	30	07	37	A	Rakesh Mahadeorao
4	Guddhe Rajat Sheshrao	28	08	36	A	Rajat Guddhe
5	Kadu, Pawan Govinda	34	06	40	A	Pawan Kadu
6	Kamble Prafull Prabhakar	30	09	39	A	Prafull Kamble
7	Khadse Vedanshu Kamalakar	26	08	34	B	Vedanshu Khadse
8	Khambalkar Mukesh Suresh	32	08	40	A	Mukesh Khambalkar
9	Kumbhare Khushboo Rajendra	30	06	36	A	Khushboo Kumbhare
10	Lillare Prabha Ramesh	28	07	35	A	Prabha Lillare
11	Mahabhage Sneha Rameshrao	32	08	40	A	Sneha Mahabhage
12	Meshram Prashik Ashok	28	07	35	A	Prashik Meshram
13	Parate Hrithik Gajanan	30	08	38	A	Hrithik Parate
14	Patale Sameer Moreshwar	32	08	40	A	Sameer Patale
15	Paunekar Laxmi Devarao	34	06	40	A	Laxmi Paunekar
16	Paunekar Shyam Dwarkanath	28	08	36	A	Shyam Paunekar
17	Pillewan Sahil Laxmikant	26	09	35	A	Sahil Pillewan
18	Ramteke Amit Balakrishna	32	09	41	O	Amit Ramteke
19	Surve, Vishal Balakrishna	34	08	42	O	Vishal Surve
20	Tate Sruti Ramesh	30	07	37	A	Sruti Tate
21	Thakre Dinesh pradip	28	05	33	B	Dinesh Thakre
22	Wasnik Aman Sanjay	26	05	31	B	Aman Wasnik

Rajay

(VAP Co-ordinator)

Off. Principal
Arts and Commerce Night College
Mahal, Nagpur.

 ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE, NAGPUR
- DEPARTMENT OF COMMERCE -
CERTIFICATE
- OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. ....
the student of **B.Com. Third Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **DIGITAL MARKETING** held on 01-02-2022
to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic Year 2021-22.

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

Model Certificate B.Com.-3

ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE, NAGPUR

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE - OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. *Sneha R. Mahabhuge*.....
the student of **B.Com. Third Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **DIGITAL MARKETING** held on 01-02-2022
to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic Year 2021-22.

Rbjal

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

[Signature]

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College
Nagpur

ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE, NAGPUR

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE - OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. *Vishal B. Surve*.....
the student of **B.Com. Third Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **DIGITAL MARKETING** held on 01-02-2022
to 09-03-2022 (30 Hours) in the Academic Year 2021-22.

Rbjal

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

[Signature]

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College
Nagpur

REPORT ON “VALUE ADDED PROGRAM IN DIGITAL MARKETING”

The Department of Commerce of Arts & Commerce Night College, Chitanvispura, Nagpur was organized a program in Digital Marketing for B.com III students. This course familiarize students with an understanding of how the digital media works and develop the critical insights necessary to succeed in e-commerce and digital and social media marketing. It can provide with the knowledge and skills required to succeed in this competitive industry. It provides a thorough understanding of the concepts, methods, and tools of digital marketing that students can apply to assist companies in connecting with their target market and achieving their marketing objectives.

The complete details of the program are given as follows

1. **Title of the Program:** Digital Marketing
2. Duration of the Certificate Course:- 01/02/2023 To 09/03/2023
3. Duration of the course:- 30 Hours
4. Time:- 1 Hours a day for each content (4.00 pm To 5.00 pm)
5. Conducted for:- B.com III students
6. Number of students:- 06
7. Course Fees :- No fees will be charged from the students.
8. Examination Pattern :- MCQ (Marks 50)
9. **Program Coordinator:** Mrs. Priti S. Jais

Course Objectives:

1. To familiarize students with the concept of digital marketing and its current and future evolutions.
2. To equip students with the ability to understand and subsequently create strategic and targeted campaigns using digital media tools.
3. To Make the students aware of the importance of Digital Marketing in current environment.
4. To educate students in the area of Digital Marketing.

Course Outcomes:

At the end of this course, students would be able to:

1. Understand the concept of digital marketing and its real-world iterations
2. Articulate innovative insights of digital marketing enabling a competitive edge
3. Understand how to create and run digital media based campaigns
4. Identify and utilise various tools such as social media etc.

Rajal

VAP Co-ordinator

IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce Night College
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

प्रति,

मा.प्राचार्य,
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल,
नागपूर

विषय :- मराठी विभागातर्फे 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु करण्याबाबत

महोदय,

उपरोक्त विषयानुषंगाने विद्यार्थी बोलत असलेल्या मराठी वाक्याची व्याकरण दृष्ट्या विद्यार्थ्यांना माहिती व्हावी, या उद्देशाने बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी सत्र २०२२-२३ मध्ये मराठी विभागाने 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम आयोजित करण्याचे ठरविले आहे. येत्या ०१ फेब्रुवारी २०२३ पासून प्रस्तुत प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु करण्याची मराठी विभागाला परवानगी द्यावी ही विनंती.

नागपूर

दिनांक :- २५ जानेवारी २०२३

आपला विश्वास

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई
मराठी विभाग

स्थापना : १९८४

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित

फोन : 9423679964

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

College Code : 131 E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

जावक क्र. : A. & C. N. C. / _____

दिनांक: २७/०९/२०२३

प्रति,

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई

मराठी विभाग

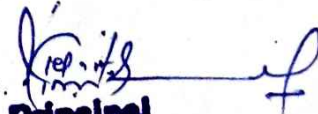
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चितणविसपूरा, महाल, नागपूर

संदर्भ :- २५ जानेवारी २०२३ चे आपले पत्र

विषय:- 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु करण्याच्या परवानगीबाबत.

बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी मराठी विभागातर्फे आपण 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरु करण्याची परवानगी मागितली आहे. विद्यार्थी बोलत असलेल्या मराठी वाक्याची व्याकरण दृष्ट्या विद्यार्थ्यांना माहिती होणे या दृष्टीने असा अभ्यासक्रम सुरु करणे महत्वाचे आहे. या पत्रान्वये प्रस्तुत प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम २०२२-२३ या सत्रात सुरु करण्याची परवानगी मराठी विभागाला देण्यात येत आहे.

दिनांक :- २७/०९/२०२३

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

सत्र २०२२-२३

मराठी विभाग

बी. ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

सूचना

आपल्या महाविद्यालयातील बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या सर्व विद्यार्थ्यांना सूचित करण्यात येते की, मराठी विभागाने 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम आयोजित केला आहे. ज्या विद्यार्थ्यांना या अभ्यासक्रमासाठी आपली नावे नोंदवायची आहेत त्यांनी डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई मराठी विभाग यांच्याशी दिनांक ३० जानेवारी २०२३ पर्यंत संपर्क साधावा.

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई

मराठी विभाग

दिनांक : २८/०१/२०२३

Principal

Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभाग

बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

वेळापत्रक २०२२-२३ (०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२३)

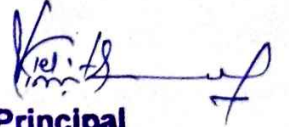
वेळ	दिवस
सायंकाळी ४:०० ते ५:००	सोमवार, मंगळवार, बुधवार, गुरुवार, शुक्रवार, शनिवार

टिप : वेळापत्रकात ऐनवेळी मराठी विभागातर्फे आवश्यक कारणासाठी बदल संभाव आहे. तशी सूचना विभागाद्वारे विद्यार्थ्यांना दिली जाईल.

दि. २८/०१/२०२३

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई
मराठी विभाग

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispur, Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभाग

बी.ए. द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

विषय : मराठी

अभ्यासक्रमाचे नाव : वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार

प्रस्तावना :

मराठी ही महाराष्ट्राची राजभाषा आहे. भाषेच्या अभ्यासामुळे विद्यार्थ्यांची वैचारिक क्षमता वाढते. त्यांच्या जिवनदृष्टीचा आणि व्यक्तिमत्त्वाचा सर्वांगीण विकास होतो. मराठी भाषा व साहित्याच्या अभ्यासाचे हेच महत्त्व आहे. विद्यार्थ्यांची अभिरुची, आस्वद क्षमता व सौंदर्यदृष्टी विकसित करणे हे त्या त्या भाषेतील साहित्याच्या अभ्यासाचे उद्दिष्ट असते.

कला शाखेतील विद्यार्थ्यांना; वाक्य म्हणजे सार्थ शब्द समूह, ज्यातून कोणतातरी आशय (विचार किंवा भावना) व्यक्त केलेला असतो. वाक्यातील शब्द विशिष्ट क्रमाने एकमेकांशी कसे संबंधित असतात, वाक्यातील शब्दांचा क्रम बदलला तर काय होऊ शकते या उद्दिष्टाने प्राचार्यांच्या परवानगीने बी.ए. प्रथम व द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमाची निर्मिती करण्यात आली. हा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम ऑगस्ट ते ऑक्टोबर या महिन्यात राबवण्यात येईल.

आजचे कला शाखेचे विद्यार्थी, स्पर्धा परीक्षांचे विद्यार्थी, शिक्षक, पत्रकार, साहित्यिक, संशोधक, विविध कार्यालयात काम करणारे कर्मचारी, मुद्रितशोधक वेगवेगळ्या क्षेत्रात कार्यरत राहतील त्यांच्यासाठी तसेच निर्दोष मराठी लेखन, भाषण व संभाषण करण्यासाठी हा अभ्यासक्रम उपयोगाचा ठरेल.

उद्दिष्टे :

१. वाक्याची रचना जाणून घेणे.
२. वाक्यप्रकारानुसार भाषेचे महत्त्व जाणून घेणे.
३. वाक्यरुपांतरची ओळख करून घेणे.
४. आशयपूर्ण, अर्थपूर्ण वाक्यरचना कशी करावी, याचा अभ्यास करणे.

पात्रता :

बी.ए. द्वितीय वर्षाचे विद्यार्थी

कालावधी व शिकविण्याचे तास :

३० दिवस, प्रत्येक दिवसी एक तास (०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२३)

परीक्षा : ५० गुणाची परीक्षा घेतली जाईल. त्यात तोंडी व लेखी असे दोन भाग असतील. विद्यार्थ्यांना मिळणाऱ्या अंतिम श्रेणीची विभागणी खालीलप्रमाणे राहिल.

अ.क्र.	गुणवत्ता	श्रेणी	गुण
१.	अव्वल	O Grade	७०% च्या वर
२.	प्रथम श्रेणी	A Grade	६०% ते ७०%
३.	द्वितीय श्रेणी	B Grade	५०% ते ६०%
४.	उत्तीर्ण	C Grade	४०% ते ५०%
५.	अनुत्तीर्ण	F Grade	४०% च्या खाली

अभ्यासक्रम

● घटक - १

वाक्यविचार

१. विभक्तीचे काराकार्थ
२. विभक्ती म्हणजे काय.
३. विभक्तिप्रत्यय
४. उपपदार्थ

● घटक - २

वाक्याचे प्रकार

१. वाक्याच्या अर्थावरून

१. विधानार्थी वाक्य
२. प्रश्नार्थी वाक्य
३. उद्गारार्थी वाक्य
४. होकारार्थी वाक्य
५. नकारार्थी वाक्य

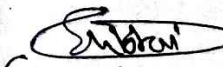
२. वाक्याच्या अर्थावरून

१. स्वार्थी वाक्य
२. आज्ञार्थी वाक्य
३. विध्यर्थी वाक्य
४. संकेतार्थी वाक्य

३. वाक्याच्या रचनेवरून

१. केवळ वाक्य
२. संयुक्त वाक्य
३. मिश्र वाक्य

वाक्यरुपांतर

(डॉ. स. डी. पंतभाई)

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispur, Mahal, Nagpur.

S. N.	NAME OF STUDENT																																
		01-02-2022	02-02-2022	03-02-2022	04-02-2022	05-02-2022	07-02-2022	08-02-2022	09-02-2022	10-02-2022	11-02-2022	12-02-2022	14-02-2022	15-02-2022	16-02-2022	17-02-2022	18-02-2022	21-02-2022	22-02-2022	23-02-2022	24-02-2022	25-02-2022	26-02-2022	28-02-2022	02-03-2022	03-03-2022	04-03-2022	05-03-2022	07-03-2022	08-03-2022	09-03-2022		
19	Mungbhatre Sankeet Madhukar	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
20	Nandeshwar Shilpa Dhanpal	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
21	NimleswathiHiraman	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
22	Pandhare Nikhil Udaram	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
23	Patil Sahebrao Ashok	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
24	Patil Sahil Sunil	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
25	Taywade Rahul Vasanta	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
26	Tembhekar Balirai Premilal	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
27	Unhale Vaibhav Ashok	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
28	Walde Megha Purushottam	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
29	Warthi Akash Bapurao	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

Shubra
 श्री. श्री. श्री. शिवाजी

Keetha
Principal
 Arts & Commerce, Night College,
 Chikanvispura, Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज चिटणविसपुरा महाल नागपुर

मराठी विभाग

वर्ष २०२२-२३

अभ्यासक्रमाचे नाव - 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार'

प्रश्नपत्रिका

एकूण गुण : ४०

वेळ : ३० मिनिट

सूचना :-१. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

२. प्रत्येक प्रश्नाला दोन गुण आहेत.

१. वाक्याचा प्रकार कोणता ते सांगा ? 'जे चकाकते ते सोने नसते.'

१. संयुक्त वाक्य

२. मिश्र वाक्य

३. केवल वाक्य

४. गौण वाक्य

२. 'समोसे चांगले झाले आहेत' या वाक्याचे उद्गारार्थी रूप कसे होईल ?

१. समोसा ?चांगला झालाय.

२. वा! मस्त झालेत समोसे !

३. चांगले लागतात समोसे !

४. समोसे, नाही बुवा चांगले.

३. 'सर्कशीत काम करणाऱ्या प्राण्यांचे हाल मला बघवत नाही' वाक्य प्रकार ओळखा.

१. संयुक्त वाक्य

२. मिश्र वाक्य

३. केवल वाक्य

४. गौण वाक्य

४. 'पळत पळत गेलो तरी गाडी चुकलीच.' वाक्याचा प्रकार ओळखा.

१. मिश्र

२. केवल

३. संयुक्त

४. शुद्ध

५. संकेता चा अर्थ निघण्याच्या क्रियेस..... म्हणतात.

१. स्वार्थी

२. विध्यर्थी

३. संकेतार्थी

४. आज्ञार्थी

६. 'तानाजी लढत होता आणि तो पडला.' हे वाक्य कोणत्या प्रकारचे आहे ?

१. मिश्र

२. केवल

३. संयुक्त

४. साधे

७. मिश्र वाक्य ओळखा.

१.. माणूस कधीही पूर्णपणे वाईट किंवा पूर्णपणे चांगला असत नाही.

२. जे एका हाताने दिला आहे, ते दुसऱ्या हाताला कळू देऊ नकोस.

३. समाज हा शत्रू मानून काम करता येणार नाही.

४. केवळ तळमळ वाटल्याने लोक जीवनात परिवर्तन होत असतं.

८. 'आजचा पेपर खूप सोपा आहे' - या वाक्याचे नकारार्थी वाक्य कोणते ?

१. आजचा पेपर फार अवघड नाही.

२. आजचा पेपर खूप अवघड नाही.

३. आजचा पेपर अजिबात अवघड नाही.

४. आजचा पेपर बराचसा अवघड नाही.

९. खालील विध्यर्थ वाक्य कोणते आहे ? अचूक पर्याय निवडा

१. काल चांगला पाऊस पडला.

२. काल चांगला पाऊस पडला काय ?

३. पावसा चांगला पड.

४. पाऊस चांगला पडू दे.

१०. प्रधान वाक्यातील एखाद्या नामाची किंवा सर्वनामाशी संबंध असणाऱ्या वाक्यास.....म्हणतात.

१. सर्वनाम वाक्य २. विशेषण वाक्य ३. नाम वाक्य ४. करणरूपी वाक्य

११. 'माझा चष्मा आण' या वाक्यातील 'आण' हे कोणते क्रियापद आहे ?

१. संकेतार्थ २. विध्यर्थ ३. आज्ञार्थ ४. विधानार्थ

१२. पुढील विधानातील प्रधान वाक्य ओळखा. 'तुला नोकरी मिळाली हे चांगले झाले'

१. नोकरी मिळाली २. हे चांगले झाले ३. तुला नोकरी मिळाली ४. झाले

१३. 'मुलांनी अभ्यास करावा.' या वाक्याचे आज्ञार्थी रूपांतर करा.

१. मुलांनी अभ्यास केला. २., मुलांनो, अभ्यास करा.
३. मुले अभ्यास करतात. ४. मुले अभ्यास करीत नाहीत.

१४. 'तू फारच चतुर आहेस' ही वाक्यरचना कोणत्या प्रकारची आहे ?

१. आज्ञार्थी २. उद्गारार्थी ३. विधानार्थी ४. प्रश्नार्थी

१५. 'ज्याचे करावे बरे, तो म्हणतो माझेच खरे' ही वाक्यरचना कोणत्या प्रकारची आहे ?

१. केवल वाक्य २. मिश्र वाक्य ३. संयुक्त वाक्य ४. आज्ञार्थी वाक्य

१६. पुढील विधान कोणत्या प्रकारचे आहे ? - 'चित्रा आधी जेवली, कारण तिला भूक लागली होती.'

१. केवल वाक्य २. मिश्र वाक्य ३. संयुक्त वाक्य ४. नवीन कर्मणी

१७. 'ज्येष्ठ नागरिकांचा आदर करा' नकारार्थी वाक्य बनवा.

१. ज्येष्ठ नागरिकांचा मान राखा. २. ज्येष्ठ नागरिकांचा अपमान करू नका.
३. ज्येष्ठ नागरिकांना आदराने वागवा. ४. ज्येष्ठ नागरिकांचा अनादर करू नका.

१८. 'ज्याच्याविषयी वक्ता बोलतो' त्यास..... म्हणतात. योग्य पर्याय निवडा.

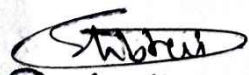
१. विधेय २. उद्देश्य ३. उद्देश्यांग ४. विधेयांग

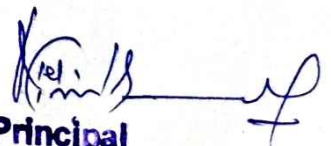
१९. पुढील वाक्याचा प्रकार ओळखा. 'मी आज अभ्यास करणार आहे.'

१. विधानार्थी २. प्रश्नार्थी ३. उद्गारार्थी ४. होकारार्थी

२०. काय तोबा गर्दी ही! - वाक्याचा प्रकार ओळखा.

१. प्रश्नार्थक २. विधानार्थी ३. उद्गारवाचक ४. होकारार्थी

डॉ. स.डी. पंचमई

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

Value Added Programme : वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार

MARKSHEET B.A.- II (2022-23)

S. N.	NAME OF STUDENT	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10 Marks)	Total (50 Marks)	Grade	Signature of Student (Certificate Received)
1	Bhajikhaye Pratibha Ruprao	30	07	37	0	B. P. Ruprao.
2	Bhoge Nitesh Sunil	32	06	38	0	N. S. Bhoge.
3	Borikar Paras Amrut	34	08	42	0	P. A. Borikar
4	Chaudhari Vishal Chandrabhan	30	06	36	0	V. C. Chaudhari
5	Chavan Vaibhav Pramod	32	07	39	0	V. P. Chavan
6	Dahiwale Madhavi Moreswar	36	08	44	0	M. M. Dahiwal
7	Dambhare Rohit Praful	30	06	36	0	~~P. Rohit~~
8	Dhagujikinkar Suresh	28	06	34	A	Suresh Dhagujikar
9	Dharmik Mayur Krishna	28	06	34	A	B. K. Dharmik
10	Dilip Deshbhatar Akash	32	07	39	0	A. K. Deshbhatar
11	Garvir Vikas Dharendra	30	07	37	0	V. K. Garvir
12	Guntewar Mohan Nandu	32	06	38	0	M. N. Guntewar
13	Haridas Prasanna Manoj	32	06	38	0	H. D. Haridas
14	Kathane Tejasvi Rajkumar	34	06	40	0	R. Kathane
15	Khapekar Chandrakant Pandurang	28	06	34	A	C. K. Khapekar
16	Khapekar Tajeshree Pandurang	30	07	37	0	T. K. Khapekar
17	Madavi Chandrabhan Paniabrao	32	07	39	0	C. P. Madavi
18	Meshram Mukul Sanjay	34	07	41	0	M. S. Meshram

19	Mungbhathe Sanket Madhukar	30	08	38	0	Mungbhathe
20	Nardeshwar Shilpa Dhanpal	28	07	35	A	Shilpa Dhanpal
21	Nimieswithhiraman	30	07	37	0	S.H. Nimie
22	Pandhare Nikhil Udaram	32	08	40	0	Nikhil
23	Patil Sahebrao Ashok	34	06	40	0	Sahebrao
24	Patil Sahil Sunil	32	07	39	0	Sahil
25	Taywade Rahul Vasnta	36	06	42	0	Rahul
26	Tembhekar Balitai Premlal	32	07	39	0	Balitai
27	Unhale Vaibhav Ashok	34	07	41	0	Vaibhav
28	Walde Megha Purushottam	30	08	38	0	Megha
29	Warthi Akash Bapurao	32	07	39	0	Akash B.

(S.H. Nimie)
S.H. Nimie

(K. H. D. Patil)
Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvis, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु..... यानी

२०२२-२३ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०९ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२३ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई
मराठी विभाग
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. दिगलाल मेश्राम
प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

Model Certificate B.A.-2

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु. बालीताई प्रेमलाल टेंभेकर यांनी

२०२२-२३ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२३ दरम्यान मराठी विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई
मराठी विभाग

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. हिरालाल मेश्राम
प्राचार्य

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

मराठी विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु. विशाल चंद्रभात चौधरी यांनी

२०२२-२३ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२३ दरम्यान मराठी विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. ओमप्रकाश पंचभाई
मराठी विभाग

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. हिरालाल मेश्राम
प्राचार्य

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

अहवाल

मराठी विभागामार्फत महाविद्यालयात बी.ए.द्वितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांकरिता 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आला.आजचे कला शाखेचे विद्यार्थी, स्पर्धा परीक्षांचे विद्यार्थी, शिक्षक, पत्रकार, साहित्यिक, संशोधक, विविध कार्यालयात काम करणारे कर्मचारी , मुद्रीत शोधक , वेगवेगळ्या क्षेत्रात कार्यरत राहतील त्यांच्यासाठी निर्दोष मराठी लेखन -भाषण करण्यासाठी तसेच विद्यार्थ्यांना वाक्य म्हणजे सार्थ शब्द समूह ,ज्यातून कोणतातरी आशय(विचार किंवा भावना) व्यक्त केलेला असतो. शब्द विशिष्टक्रमाणे एकमेकांशी कसे संबंधित असतात . वाक्यातील शब्दांचा क्रम बदलला तर काय होऊ शकते . या उद्दिष्टाने 'वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार' हा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्यात आलेला होता.

अभ्यासक्रमाचे नाव:- वाक्यविचार व वाक्याचे प्रकार

समन्वयकाचे नाव :- डॉ. ओमप्रकाश देवराव पंचभाई

कालावधी:- 30 तास

वेळ :- प्रति १ तास

शुल्क :- नि:शुल्क

परीक्षेचे स्वरूप :- वस्तुनिष्ठ प्रश्न (गुण-४०)

उद्दिष्टे(Objectives)

१. वाक्याची रचना जाणून घेणे.
२. वाक्यप्रकारानुसार भाषेचे महत्त्व जाणून घेणे.
३. वाक्यरूपांतराची ओळख करून घेणे.
४. आशयपूर्ण,अर्थपूर्ण वाक्यरचना कशी करावी,याचा अभ्यास करणे.

परिणाम(Outcome)

- १.विद्यार्थ्यांना वाक्याची रचना कशी असते याची जाणीव झाली.
२. विद्यार्थ्यांना वाक्य प्रकाराची ओळख झाली. त्यांना भाषेचे महत्त्व कळले.
३. वाक्ये रूपांतराची ओळख झालीवाक्य रूपांतर करता आले.
४. आशयपूर्ण वाक्यरचना करता आली.
- ५.अर्थपूर्ण वाक्यरचना करता आली.

१ फेब्रुवारी ते ९ मार्च २०२३ या कालावधीत शेवटच्या दिवशी वस्तुनिष्ठ परीक्षा घेण्यात आली.
या परीक्षेकरीता २९ विद्यार्थी बसले होते. या परीक्षेत ५० टक्के पेक्षा गुण मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांना
प्रमाणपत्र देऊन प्रोत्साहित करण्यात आले.

नागपूर

दिनांक:- १३/०३/२०२३

मराठी विभागप्रमुख
डाॅ. ओमप्रकाश पंचभाई

IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce Night College
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

प्रति,

मा. प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज
चिटणीसपुरा महाल, नागपूर

विषय :- राज्यशास्त्र विभागातर्फे भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम
सुरू करण्याबाबत

सन्माननीय सर,

विद्यार्थ्यांमध्ये राज्यशास्त्र विषयाबाबत असलेली आवड नी जिज्ञासा वृद्धीगत करण्यासाठी आणि त्यांना राज्यशास्त्र विषयाच्या साधनांची पुरेपूर माहिती व्हावी या उद्देशाने बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी सत्र 2022-23 मध्ये राज्यशास्त्र विभागाने 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम आयोजित करण्याचे ठरविले आहे. येत्या 01/02/2023 पासून प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्याची राज्यशास्त्र विभागाला परवानगी द्यावी ही विनंती आहे.

नागपूर.

दि. 25/01/2023

आपला नम्र विनीत

Prin

डॉ. निलेश फटिंग

राज्यशास्त्र विभाग

Principal

Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

स्थापना : १९८४

फोन : 9423679964

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपुरा, महाल, नागपूर
(रा. त. म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व मिनिअर कॉलेज)

College Code : 131 E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

जावक क्र. : A. & C. N. C. / _____

दिनांक : .....

प्रति,

डॉ. निलेश फटिंग
राज्यशास्त्र विभाग,
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चितणविसपुरा महाल, नागपूर

संदर्भ:- 25/01/2023 चे आपले पत्र

विषय - "भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय" या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्याची परवानगी
बाबत

सन्माननीय सर,

बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी राज्यशास्त्र विभागातर्फे आपण 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम सुरू करण्याची परवानगी मागितली आहे. विद्यार्थ्यांच्या मनात राज्यशास्त्र विषयाची आवड निर्माण व्हावी आणि सदर विषयासंदर्भातील पुरेपूर माहिती व्हावी या उद्देशाने हा अभ्यासक्रम सुरू करणे आवश्यक आहे. या पत्रान्वये प्रस्तुत प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम 2022-2023 या सत्रात सुरू करण्याची परवानगी राज्यशास्त्र विभागाला देण्यात येत आहे.

दिनांक :- 27/01/2023

Principal

Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज
चिटणीसपुरा महाल नागपुर

सत्र 2022-2023

राज्यशास्त्र विभाग

बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

सूचना

बी. ए. तृतीय वर्षाच्या सर्व विद्यार्थ्यांना सुचित करण्यात येत आहे की राज्यशास्त्र विभागाने 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या विषयावर प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम आयोजित केला आहे. ज्या विद्यार्थ्यांना या अभ्यासक्रमासाठी आपली नावे नोंदवायची आहेत त्यांनी राज्यशास्त्र विभाग प्रमुख यांच्याकडे दिनांक 30/01/2023 पर्यंत आपली नावे नोंदवावी.

डॉ. निलेश फटिंग
राज्यशास्त्र विभाग,
दि. 28/01/23

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

राज्यशास्त्र विभाग

बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

अभ्यासक्रमाचे नाव :- भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय

प्रस्तावना-

राज्यशास्त्र म्हणजे राज्य आणि शासनाच्या विविध अंगांचा घटना, घडामोडीचा अभ्यास सध्या चालू असलेले राजकारण संविधानाच्या दृष्टीने कितपत योग्य-अयोग्य आहे. आजच्या राजकारणाचा प्रभाव समाजावर न्याय पद्धतीने होतो आहे का इत्यादी स्वरूपात आपल्याला बघावयाचा आहे. संविधानामधील सरनामामधील सार्वभौम, समाजवादी, धर्मनिरपेक्ष, न्याय, समानता, उदारता, गणराज्य इत्यादी धोरणांचा कितपत अवलंब होतो आहे की नाही इत्यादी विषयाची माहिती विद्यार्थ्यांना व्हावी या उद्देशाने माननीय प्राचार्यांच्या परवानगीने बी.ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' हा अभ्यास विषय घेतलेला आहे. इत्यादी विषयीची माहिती विद्यार्थ्यांना व्हावी या उद्देशाने मा.प्राचार्यांच्या परवानगीने बी. ए. तृतीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांसाठी 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' हा अभ्यासविषय घेतलेला आहे.

हा प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम ऑक्टोबर नोव्हेंबर या महिन्यात राबविण्यात येत आहे.

- पात्रता :- बी. ए. तृतीय वर्षाचे विद्यार्थी
- प्रवेश मर्यादा - 60 विद्यार्थी
- कालावधी / शिकविण्याचे तास - 30 दिवस / 30 तास
प्रत्येक दिवशी 1 तास (01/02/2023 ते 09/03/2023)
- परीक्षा :- 50 गुणांची परीक्षा घेतली जाईल. त्यामध्ये तोंडी व लेखी असे दोन भाग असतील.
विद्यार्थ्यांना मिळणाऱ्या अंतिम श्रेणीची विभागणी खालीलप्रमाणे आहे.

अ.क्र.	गुणवत्ता	श्रेणी	गुण
1.	अव्वल	O Grade	70% च्या वर
2.	प्रथम श्रेणी	A Grade	60% ते 70%
3.	द्वितीय श्रेणी	B Grade	50% ते 60%
4.	उत्तीर्ण	C Grade	40% ते 50%
5.	अनुत्तीर्ण	F Grade	40% च्या खाली

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज,
चिटणविसपुरा, महाल, नागपुर

सत्र 2022-2023

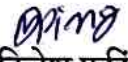
राज्यशास्त्र विभाग

“भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय ” प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम
वेळापत्रक 2022-2023 (01/02/2023 ते 09/03/2023)

वेळ	दिवस
सायंकाळी 4:00 ते 5:00	सोमवार, मंगळवार, बुधवार, गुरुवार, शुक्रवार, शनिवार

टीप :- वेळापत्रकामध्ये राज्यशास्त्र विभागातर्फे आवश्यक कारणांसाठी बदल होऊ शकतात. तशी सूचना विभागातर्फे विद्यार्थ्यांना दिली जाईल.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

डॉ. निलेश फटिंग
राज्यशास्त्र विभाग
दि. 28/01/23

NAME OF THE VALUE-ADDED PROGRAM: -

भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय

SUBJECT: POLITICAL SCIENCE

SESSION:- 2022-2023, DURATION :- 30 Hrs., CLASS :- BA III Year

Sr. No.	SYLLABUS/ COURSE CONTENT	Hrs.
1.	भारतीय संविधानाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी	2
2.	सामाजिक न्यायाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी	2
3.	सामाजिक न्यायाचा अर्थ आणि विविध विचारवंताचे मते	2
4.	सामाजिक न्यायाचा उद्देश	2
5.	भारतीय संविधानातील सामाजिक न्यायाच्या संदर्भातील तरतूदी	2
6.	भारतीय संविधानातील समान संधी आणि सामाजिक न्यायातील विरोधाभास	2
7.	भारतीय संविधानात दुबल घटकांच्या कल्याणा संदर्भातील तरतूदी	2
8.	भारतीय संविधानातील सामाजिक न्यायाच्या तरतूदीमुळे दुबल घटकांच्या जीवणात झालेला बदल	2
9.	भारतीय संविधानात स्त्रियांच्या कल्याणा संदर्भातील तरतूदी	2
10.	भारतीय संविधानात सामाजिक न्यायाच्या तरतूदीमुळे स्त्रियांच्या जीवणात झालेला बदल	2
11.	भारतीय संविधानातील सामाजिक न्यायाच्या संदर्भातील तरतूदीची अमलबजावणी	2
12.	सामाजिक न्यायात शासनाची भूमिका	2
13.	सामाजिक न्यायाच्या संदर्भातील तरतूदीचे भवितव्य	2
14.	सामाजिक न्याय आणी वर्तमान परिस्थिती	2
15.	सामाजिक न्यायाचे मुल्यमापन / मुल्यमापन	2

S. N.	NAME OF STUDENT	01-02-2023	02-02-2023	03-02-2023	04-02-2023	05-02-2023	07-02-2023	08-02-2023	09-02-2023	10-02-2023	11-02-2023	12-02-2023	14-02-2023	15-02-2023	16-02-2023	17-02-2023	18-02-2023	21-02-2023	22-02-2023	23-02-2023	24-02-2023	25-02-2023	26-02-2023	28-02-2023	02-03-2023	03-03-2023	04-03-2023	05-03-2023	07-03-2023	08-03-2023	09-03-2023	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
11	Pohane Hemant Dipak	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
12	Raut Jaswant Indrapal	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P
13	Raut Shashank Naresh	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	A	P	P	P	P	P
14	Shambharkar Priyanka Sharadrao	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P
15	Shende Gayatri Rambhau	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
16	Sherekar Chetana Madhukar	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
17	Shivharkar Narendra Shankar	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
18	Sonone Jayashree Madhukar	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
19	Sorte Ganesh Pandurang	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
20	Tamgadge Ashish Lahanuji	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P
21	Taywade Dipali Devidas	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P
22	Vaidya Sanjay Gajanan	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P
23	Waghmare Gaurav Devrao	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	A	P	P	P	P	P	P	P

OPING
(Dr. N. Ananting)
VAD - CO - ordinator

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR
POLITICAL SCIENCE

VALUE-ADDED PROGRAM

SUBJECT: भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय

SESSION:- 2022-2023

प्रश्नपत्रिका

वेळ : 30 मिनिट

एकूण गुण : 40

- प्रश्न १) दुहेरी शासन संस्था असलेल्या पद्धतीला काय म्हटले जाते ? (२)
अ) संघराज्य   ब) एकात्मक
क) घटनात्मक   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न २) संविधानानुसार राज्यकारभार केल्यास काय बळकट होते ? (२)
अ) राजेशाही   ब) हुकूमशाही
क) लोकशाही   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न ३) संविधानाच्या प्रस्तावनेला काय म्हणतात ? (२)
अ) सरनामा   ब) मसुदा
क) कायदा   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न ४) सांसदीय शासन व्यवस्थेत कोण नामदारी कार्यप्रमुख आहे ? (२)
अ) राष्ट्रपती   ब) प्रधानमंत्री
क) राज्यपाल   ड) उपराष्ट्रपती
- प्रश्न ५) भारताचा समाजवाद कोणत्या प्रकारचा आहे ? (२)
अ) लोकशाही समाजवाद   ब) फेबियन समाजवाद
क) भांडवलशाही   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न ६) घटना परिषदेवर कोणी बहिष्कार घातला होता ? (२)
अ) राष्ट्रीय काँग्रेस   ब) मुस्लिम लीग
क) अवामी लीग   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न ७) धर्मस्वातंत्र्याचा मूलभूत हक्क कोणत्या कलमात दिलेला आहे ? (२)
अ) कलम २५ ते २८   ब) कलम १३ ते १४
क) कलम ३   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न ८) भारताच्या न्यायव्यवस्थेत शिरोभागी कोणते न्यायालय असते ? (२)
अ) जिल्हा   ब) सर्वोच्च
क) उच्च   ड) कनिष्ठ
- प्रश्न ९) सर्वोच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची नेमणूक कोण करतो ? (२)
अ) प्रधानमंत्री   ब) राष्ट्रपती
क) राज्यपाल   ड) उपराष्ट्रपती

- प्रश्न 10) मुलभूत कर्तव्य कोणत्या कलमाशी संबंधित आहे?
 अ) कलम 51   ब) कलम 21
 क) कलम 23   ड) कलम 25
- प्रश्न 11) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधीशांची वयोमर्यादा किती असते ? (२)
 अ) 60   ब) 62
 क) 63   ड) 58
- प्रश्न 12) निवडणूक विषयक तक्रारीवर निर्णय देण्याचा अधिकार कोणाला असतो ? (२)
 अ) कनिष्ठ न्यायालय   ब) दिवाणी न्यायालय
 क) उच्च न्यायालय   ड) सर्वोच्च न्यायालय
- प्रश्न 13) मुंबई उच्च न्यायालयाचे खंडपीठ कोठे आहे ? (२)
 अ) गोहाटी   ब) आसाम
 क) नागपूर, औरंगाबाद, पणजी   ड) कलकत्ता
- प्रश्न 14) शासन व्यवस्थेत तिसरे महत्त्वाचे अंग कोणते आहे ? (२)
 अ) प्रशासन   ब) प्रसार माध्यमे
 क) न्याय व्यवस्था   ड) सरकार
- प्रश्न 15) केंद्रीय कायदेमंडळाला काय म्हणतात ? (२)
 अ) संसद   ब) विधानसभा
 क) विधान परिषद   ड) यापैकी नाही
- प्रश्न 16) लोकसभेची कमाल सदस्य संख्या किती असते ? (२)
 अ) 280   ब) 380
 क) 400   ड) 552
- प्रश्न 17) कायद्याच्या कच्चा मसुद्याला काय म्हणतात ? (२)
 अ) ठराव   ब) अध्यादेश
 क) विधेयक   ड) लेख
- प्रश्न 18) संसदेच्या दोन्ही सभागृहातून निर्वाचीत सदस्याकडून कोण निवडले जातात ? (२)
 अ) राज्यमंत्री   ब) राज्यमंत्री
 क) प्रधानमंत्री   ड) राष्ट्रपती
- प्रश्न 19) कोणी मान्यता दिल्यानंतर विधेयकाचे कायद्यात रूपांतर होते ? (२)
 अ) उपराष्ट्रपती   ब) राष्ट्रपती
 क) सभापती   ड) विरोधी नेते
- प्रश्न 20) राष्ट्रप्रमुख कोणत्या लोकांद्वारे प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्षरीत्या निवडून दिला जातो ? (२)
 अ) गणराज्य   ब) समाजवादी
 क) लष्करशाही   ड) लोकशाही

Dr. N. Arating
 VAP-co-ordinator

K. K. K.
 Principal
 Arts & Commerce, Night College,
 Chitanvispur, Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

Value Added Programme : भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय

MARKSHEET : B.A.- III (2022-23)

S. N.	NAME OF STUDENT	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10 Marks)	Total (50 Marks)	Grade	Signature of Student (Certificate Received)
1	Balpande Dhanraj. Sheshrao	34	07	41	O	<i>Balpande</i>
2	Chilkulwar Wandana Rajesh	32	08	40	A	<i>Wandana</i>
3	Dandale Pranay Sahebrao	30	06	36	A	<i>Dandale</i>
4	Darote Ganesh Manohar	26	06	32	B	<i>Surajgedam</i>
5	Gaikwad Varsha Suresh	30	10	40	A	<i>Suresh</i>
6	Gedam Suraj Parmeshwar	34	08	42	O	<i>Suraj</i>
7	Ingale Dinesh Bhimrao	32	08	40	A	<i>Dinesh</i>
8	Meshram Nikhil Shrikrushna	30	08	38	A	<i>N.S. Meshram</i>
9	Meshram Ritik Vijay	34	06	40	A	<i>Ritik</i>
10	Padole Yashashri Chandrashekhar	35	07	42	O	<i>Rmeshram</i>
11	Pohane Hemant Dipak	30	06	36	A	<i>Hemant</i>
12	Raut Jaswant Indrapal	32	08	40	A	<i>J. I. Raut</i>
13	Raut Shashank Naresh	34	06	40	A	<i>S. Raut</i>
14	Shambharkar Priyanka Sharadrao	36	06	42	O	<i>Priyanka</i>
15	Shende Gayatri Rambhau	32	08	40	A	<i>G. Shende</i>
16	Sherekar Chetana Madhukar	30	10	40	A	<i>C. Sherekar</i>
17	Shivharkar Narendra Shankar	28	10	38	A	<i>N.S. Shivharkar</i>
18	Sonone Jayashree Madhukar	30	10	40	A	<i>Jaysonone</i>
19	Sorte Ganesh Pandurang	32	08	40	A	<i>Sorte</i>
20	Tamgadge Ashish Lahanuji	34	08	42	O	<i>Ashish</i>
21	Taywade Dipali Devidas	28	10	38	A	<i>D. Taywade</i>
22	Vaidya Sanjay Gajanan	30	10	40	A	<i>S. Vaidya</i>
23	Waghmare Gaurav Devrao	32	10	42	O	<i>G. Waghmare</i>

SPINB
(Dr. N. Phalnis)
 VAR-co-ordinator

Principal
 Arts & Commerce, Night College,
 Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिठणविसपुरा, महाल, नागपूर

राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु..... यांनी

२०२२-२३ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२३ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. मिलेश फटिंग
राज्यशास्त्र विभाग
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. हिरालाल मेत्राम
प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

Model Certificate B.A.-3

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु. अपर्णा रमेश मुराडे यांनी

२०२२-२३ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२३ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. नितेश फटिंग
राज्यशास्त्र विभाग
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. हिरालाल मेश्राम
प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, चिटणविसपुरा, महाल, नागपूर

राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रम

“ भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय ”

प्रमाणपत्र

श्री / कु. उत्कर्ष प्रफुल फाटे यांनी

२०२२-२३ या शैक्षणिक सत्रात दि. ०१ फेब्रुवारी ते ०९ मार्च २०२३ दरम्यान राज्यशास्त्र विभागाद्वारे आयोजित केलेल्या ३० तासांच्या 'भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय' या मूल्यवर्धित प्रमाणपत्र अभ्यासक्रमामध्ये सक्रिय सहभाग घेऊन तो अभ्यासक्रम पूर्ण केल्याबद्दल हे प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे.

डॉ. नितेश फटिंग
राज्यशास्त्र विभाग
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

डॉ. हिरालाल मेश्राम
प्राचार्य
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज, नागपूर

अहवाल

राज्यशास्त्र विभागामार्फत महाविद्यालयात Value added Certificate course in Indian constitution and Social Justice' शैक्षणिक सत्र २०२२-२३ ला सुरु करण्यात आलेला होता.

प्रादेशिक, राष्ट्रीय स्तरावर भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय हक्काला महत्वपूर्ण स्थान प्राप्त झालेले आहे. प्रत्येक देशाच्या संविधानात सामाजिक न्याय अधिकारांना महत्त्व देण्यात आलेले आहे. भारताच्या संविधानात ३९ (अ) कलम मध्ये सामाजिक न्याय अधिकारांचा समावेश करण्यात आलेला आहे. विविध प्रादेशिक, राष्ट्रीय परिषदांमधून सामाजिक न्याय अधिकार यावर चर्चासत्र आयोजित करण्यात येत आहेत. समाजामधील गंभीर समस्यांचे निवारण भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकारामार्फत केले जात आहे. विद्यार्थ्यांना संविधान भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकाराची जाणीव करून देण्याकरिता हा अभ्यासक्रम सुरु करण्यात आलेला होता.

विभागाचे नाव : - Value added Certificate course in Indian constitution and Social Justice

सामन्वयकाचे नाव : - डॉ. निलेश फटिंग

कालावधी : - ३० तास

वेळ : - प्रति मॉड्यूल २ तास

शुल्क : - निःशुल्क

परीक्षा मध्यम : - मराठी Objective type questions : 50 marks

Objectives :

- 8) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय याबद्दल माहिती प्रसारित करणे.
- 9) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकाराबाबत संवेदनशील बनविणे.
- 10) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय मूल्यांबाबत जागरूकता निर्माण करणे.
- 11) विद्यार्थ्यांना प्रादेशिक व राष्ट्रीय संघटनांनी ओळख करून देणे.
- 12) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय याबाबत सखोल ज्ञान विद्यार्थ्यांना देणे.
- 13) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकारांचे मूल्यांकन करणे.
- 14) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय यांचा संबंध तपासणे.

Outcomes:

- 7) हा अभ्यासक्रम पूर्ण केलेल्या विद्यार्थ्यांला भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकारांच्या तरतुदीची चांगली जाणीव झाली.
- 8) उपेक्षित आणि असुरक्षित समाजामधील घटकांना भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय संबंधित असलेल्या व्यक्तींना कायद्याचे विशेष स्वरूप व व्याप्ती यांची चांगली समाज झाली.
- 9) संविधानामधील भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय हक्काची समाज आली.
- 10) संविधानामधील सामाजिक न्यायाविषयी कठीण समस्यांचे समाधान झालेले.

11) भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय अधिकारांच्या विविध पैलूंचे ज्ञान आले.
भारतीय संविधान आणि सामाजिक न्याय हक्कांची जाणीव निर्माण करून देणारी यंत्रणा विद्यार्थ्यांना माहिती झाली.

Dr. N. M. Phating

Dr. N. M. Phating

VAP Co-ordinator

IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce Night College
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

Date : 27/01/2023

To,

The Principal,
Arts & Commerce Night College,
Chitanvispura, Nagpur.

- Subject : Application for getting permission for Value Added Program by
Commerce Department.

Respected Sir,

With reference to the above mentioned subject, I undersigned would like to have permission for starting Value Added Programs in the Academic Year 2022-23 as per the details given below :-

Sr. No	Class	Name	Co-ordinator
1	B.Com. - II	G.S.T.	Prof. Priti S. Jais
2	B.Com. - III	Digital Marketing	Prof. Priti S. Jais

These courses will be beneficial for the students as part of curriculum enrichment. So, this is my humble request to grant permission to start Value Added Programs.

I shall be very thankful to you,

Thanking you,

Yours Sincerely.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Nagpur.

(Priti Jais)

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चिठणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

College Code : 131 E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

जावक क्र. : A. & C. N. C. / _____

दिनांक: 28/01/2023

To,

Prof. Priti S. Jais,
Commerce Department,
Arts & Commerce Night College,
Chitanvispura, Nagpur.

Subject : Permission for starting Value Added Programs.

Dear Sir,

As per your application dated 27/01/2023 for starting Value Added Programs for Commerce Department. For the betterment of students and for their holistic development permission is granted for the conduction of Value Added Programs.

You are hereby informed to take care that University / Institute prescribed academic schedule should not get disturbed because of these courses and you are requested to maintain proper documentation of all course conducted like Notice, Time Table, Course Contents, Attendance, and Certificate etc.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail :artscommerce_night@rediffmail.com

A.C.N.C.

Date : 30/01/2023

DEPARTMENT OF COMMERCE

Name of the VAP :- GOODS AND SERVICE TAX

Academic Year :- 2022-23 Duration : 30 Hrs., Class : B.Com-II

VAP Co-ordinator :- Prof. Priti S. Jais

SYLLABUS /COURSE CONTENT

Sr. No.	Course Content	Number of Hours
1.	What is GST	2 Hours
2.	The journey of GST in India	2 Hours
3.	Advantages of GST	2 Hours
4.	Tax Laws before GST in India	2 Hours
5.	Components of GST	2 Hours
6.	How as GST helped in price reduction	2 Hours
7.	Classes and appointment of Officers	2 Hours
8.	Registration	2 Hours
9.	Tax- Invoice	2 Hours
10.	Returns	2 Hours
11.	Tax Deductions at source refunded of tax	2 Hours
12.	Model of CGST/SGST Act 2016	2 Hours
13.	Integrated GST Act 2016	2 Hours
14.	Rules on GST	2 Hours
15.	New Compliance under GST	2 Hours

R. Jais

VAP Co-ordinator

[Signature]

Principal

Arts & Commerce Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

A.C.N.C.

Date : 31/01/2023

DEPARTMENT OF COMMERCE

VALUE ADDED PROGEAMME SCHEDULE

Date	Day	Time	Course Content
01/02/2023	1.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Meaning, Scope,
02/02/2023	2.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Definition of GST
03/02/2023	3.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	The journey of GST in
04/02/2023	4.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	India
05/02/2023	5.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Advantages of GST
07/02/2023	6.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
08/02/2023	7.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Tax Laws before GST
09/02/2023	8.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	in India
10/02/2023	9.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Components of GST
11/02/2023	10.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
12/02/2023	11.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	How as GST helped in
14/02/2023	12.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	price reduction
15/02/2023	13.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Classes and
16/02/2023	14.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	appointment of Officers
17/02/2023	15.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Registration
18/02/2023	16.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
21/02/2023	17.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Tax- Invoice
22/02/2023	18.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
23/02/2023	19.	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Returns
24/02/2023	20	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	

25/02/2023	21	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Tax Deductions at source refunded of tax
26/02/2023	22	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
28/02/2023	23	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Model of CGST/SGST Act 2016
02/03/2023	24	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
03/03/2023	25	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	Integrated GST Act 2016
04/03/2023	26	4:00 p.m.To 5:00 p.m.	
05/03/23	27	4:00p.m.To 5:00p.m.	Rules on GST
07/03/23	28	4:00p.m.To 5:00p.m.	
08/03/23	29	4:00p.m.To 5:00p.m.	New Compliance under GST
09/03/23	30	4:00p.m.To 5:00p.m.	

Abhishek

VAP Coordinator

K. S. Kulkarni

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

S. N.	NAME OF STUDENT	01-02-2023	02-02-2023	03-02-2023	04-02-2023	05-02-2023	07-02-2023	08-02-2023	09-02-2023	10-02-2023	11-02-2023	12-02-2023	14-02-2023	15-02-2023	16-02-2023	17-02-2023	18-02-2023	21-02-2023	22-02-2023	23-02-2023	24-02-2023	25-02-2023	26-02-2023	28-02-2023	02-03-2023	03-03-2023	04-03-2023	05-03-2023	07-03-2023	08-03-2023	09-03-2023
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
11	Patil Rohit Suryabhan	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
12	Rohade Rohit Vinayakrao	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
13	Sahu Y ash Hariprasad	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
14	Sangade Akash Siddharth	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
15	Sarode Akash Sanjay	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
16	Shahu Himanshu Rupchand	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
17	Sonkusare Swati Mahendra	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
18	Tikle Bhavesh Ramesh Rao	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
19	Wandhre Hemant Shesh Rao	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
20	Wasamwar Tushar Ashokra	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

Bhijay
VAP Co-ordinator

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

DEPARTMENT OF COMMERCE

Value Added Programme Examination

Subject : Goods & Services Tax (GST)

Year :- 2022-2023

Time: 30 Minutes

Class : B.Com.-II

Total Marks: 50

Date:.....

Note: 1) All questions are compulsory
2) Each question carries 2 marks.

1. Which one of the below taxes is included in the GST?
  1. Central sales tax
  2. Central excise duty
  3. VAT
  4. All of the above

2. The highest CGST rate legally permitted for intrastate supplies is.....
  1. 18%
  2. 40%
  3. 20%
  4. 28%+cess

3. What below would be included in the description of "Goods" under article (52) of the CGST Act, 2017?
  1. Money
  2. Actionable claim
  3. Security
  4. Growing crops

Choose the correct choice from the list below.

  1. IV only
  2. II & III
  3. II & IV
  4. I & II

4. The following is the value of service under Article 15(1):
  1. Wholesale cost
  2. Market price
  3. Retail price maximum.
  4. The amount of the transaction

5. The Goods and Service Tax (GST) came into effect from?
  1. 1st July 2016
  2. 1st July 2017
  3. 1st July 2018
  4. 1st July 2019

6. An Integrated Goods and Service Tax (IGST) is levied and collected in accordance with article....
  1. 279 A
  2. 269 A
  3. 259 A
  4. 249 A

7. The functions of goods and services network (GSTN) include

1. Facilitating registration
2. Computation and settlement of GST
3. Both (a) and (b)
4. None of These

8. How many different slabs for the Goods and Service Tax (GST) rate?

1. 6
2. 4
3. 5
4. 3

9. In India GST came effective from July 1st, 2017. From which country India has borrowed Dual GST Model?

1. A Canadian
2. B Japan
3. C China
4. D USA
5. E Australia

10. Which of the below are GST's advantages?

1. Establishment of a single national market
2. Strengthening the 'Make in India' program
3. Lessening the burden of conformity on taxpayers
4. Increase in government revenue
5. Dual taxation, as well as double taxation, are eliminated.

Select the appropriate answer from the choices below.

1. 1, 3, 4, and 5 are the first, third, fourth, and fifth numbers.
2. 2, 3, 4 & 5
3. 1, 2, 4 and 5
4. 1, 2, 3, 4 and 5

11. What duties are taxes on intra-State supplies?

1. CGST
2. SGST
3. CGST and SGST
4. IGST

12. What is the estimated delivery time for service imports?

1. The date on which the services were entered into the recipient's books of account.
2. Payment due date.
3. 61st day after the invoice date.
4. Both (1) or (2)
5. (2) or (3), whichever date is earlier.

13. What reductions from the transaction cost are permitted?

1. Customer discounts, subject to terms and restrictions.
2. Packing Fees, subject to terms and restrictions.
3. Amount paid on the authority of the provider by the customer, subject to requirements.
4. Freight expenses are borne by the provider in connection with CIF response to demand, subject to certain restrictions.

14. Goods & Service Tax replaced which tax?

1. Vat
2. Excise Duty
3. Central Sales Tax

4. All Of The Above
15. What does SAC stand for in GST?
1. Service Application Code
  2. Service Access Code
  3. Services Accounting Code
  4. Software Accounting Code
16. Is PAN Number mandatory for GST Registration?
1. Yes
  2. No
  3. Not Applicable
  4. Non-Mandate
17. For what period is a registration certificate valid?
1. 5 Years
  2. 10 Years
  3. Till Not Cancelled
  4. 1 Year
18. When goods are supplied in which case does the GST increase?
1. At the time of delivery
  2. At the time of payment
  3. At the time of invoice generation
  4. All of the above
19. The final burden of paying taxes in case of income tax is on .... While in the case of indirect taxes is on....
1. Producer, Consumer
  2. Consumer, Producer
  3. Final Consumer, Taxpayer
  4. Taxpayer, Final Consumer
20. Who is the chairman of GST council?
1. RBI Governor
  2. Prime Minister
  3. Finance secretary
  4. President of India
  5. Finance Minister

Rajal
VAP Co-ordinator

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR**Value Added Programme : Goods and Service Tax****MARKSHEET : B.Com.-II (2022-23)**

S. N.	NAME OF STUDENT	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10 Marks)	Total (50 Marks)	Grade	Signature of Student (Certificate Received)
1	Bagade Rahul Rajkiran	28	06	34	B	
2	Bhairam Viki Dindayal	30	10	40	A	
3	Dandhode Rahul Narayan	26	07	33	B	
4	Gajghate Risha Dinesh	32	09	41	O	
5	Halmare Yogesh Shivshankar	34	08	42	O	
6	Jagtap Shubham Suresh	30	08	38	A	
7	Khandarrao Kaustubha Sudhakar	34	06	40	A	
8	Landekar Akash Bhagawat	36	07	43	O	
9	Milmile Aakash Purushotam	40	08	48	O	
10	Nikeshwar Shubham Damodhar	32	05	37	A	
11	Patil Rohit Suryabhan	28	06	34	B	
12	Rohade Rohit Vinayakrao	30	10	40	A	
13	Sahu Yash Hariprasad	34	08	42	O	
14	Sangade Akash Siddharth	36	04	40	A	
15	Sarode Akash Sanjay	32	06	38	A	
16	Shahu Himanshu Rupchand	30	06	36	A	
17	Sonkusare Swati Mahendra	32	08	40	A	
18	Tikle Bhavesh Ramesh Rao	26	04	30	B	
19	Wandhre Hemant Sheshrao	28	06	34	B	
20	Wasamwar Tushar Ashokra	30	10	40	A	

VAP Co-ordinator

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE,
NAGPUR**

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE

- OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. ....
the student of **B.Com. Second Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **GOODS & SERVICE TAX** held on
01-02-2023 to 09-03-2023 (30 Hours) in the Academic Year 2022-23.

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

Model Certificate B.Com.-2

**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE,
NAGPUR**

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE

- OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. Tushar Ashokrao Wasmwar
the student of **B.Com. Second Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **GOODS & SERVICE TAX** held on
01-02-2023 to 09-03-2023 (30 Hours) in the Academic Year 2022-23.

Rbhat

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

K. Bhat

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

**ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE,
NAGPUR**

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE

- OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. Tushar Ashokrao Wasmwar
the student of **B.Com. Second Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **GOODS & SERVICE TAX** held on
01-02-2023 to 09-03-2023 (30 Hours) in the Academic Year 2022-23.

Rbhat

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

K. Bhat

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

REPORT ON

“VALUE ADDED PROGRAM IN GOODS & SERVICE TAX”

The Department of Commerce of Arts & Commerce Night College, Chitanvispura, Nagpur was organized a program in Goods & Service Tax for B.com II students. The main aim is to provide knowledge of the principles of GST and the new indirect tax regime. It helps create a common market in India with a uniform taxation system and curb tax evasion in the country. The laws for GST are far more stringent compared to the erstwhile indirect tax laws.

The complete details of the program are given as follows

1. **Title of the Program:** GOODS & SERVICE TAX
2. Duration of the Certificate Course:- 01/02/2023 To 09/03/2023
3. Duration of the course:- 30 Hours
4. Time:- 1 Hours a day for each content (4.00 pm To 5.00 pm)
5. Conducted for:- B.com II students
6. Number of students:- 20
7. Course Fees :- No fees will be charged from the students.
8. Examination Pattern :- MCQ (Marks 50)
9. **Program Coordinator:** Mrs. Priti S. Jais

Course Objectives:

1. To develop an easy understanding of the Indian taxation system.
2. To give information about the various dimensions of the Goods and Services Tax (GST).
3. To Know the scope of GST taxation increasing day by day due to increasing economic activities and changes in rules from time to time.

Course Outcomes:

At the end of this course, students would be able to:

1. Student will be equipped with the knowledge of basic concepts of goods and service tax, CGST, SGCT, IGST, classification of goods and valuation rules.
2. Student will learn the basic procedures under GST incorporating the registration, filing of returns and payment of tax.

Rajal

VAP Co-ordinator

IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce Night College
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur,

Date : 27/01/2023

To,

The Principal,
Arts & Commerce Night College,
Chitanvispura, Nagpur.

Subject : Application for getting permission for Value Added Program by
Commerce Department.

Respected Sir,

With reference to the above mentioned subject, I undersigned would like to have permission for starting Value Added Programs as per the details given below :-

Sr. No	Class	Name	Co-ordinator
1	B.Com. - II	G.S.T.	Prof. Priti S. Jais
2	B.Com. - III	Digital Marketing	Prof. Priti S. Jais

These courses will be beneficial for the students as part of curriculum enrichment. So, this is my humble request to grant permission to start Value Added Programs.

I shall be very thankful to you,

Thanking you,

Yours Sincerely.

(Priti Jais)

आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चिटणविसपूरा, महल, नागपूर
(रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

College Code : 131 E-mail : artscommerce_night@rediffmail.com

जावक क्र. : A. & C. N. C. / _____
To,

दिनांक: 28/01/2023

Prof. Priti S. Jais,
Commerce Department,
Arts & Commerce Night College,
Chitanvispura, Nagpur.

Subject : Permission for starting Value Added Programs.

Dear Sir,

As per your application dated 27/01/2023 for starting Value Added Programs for Commerce Department. For the betterment of students and for their holistic development permission is granted for the conduction of Value Added Programs.

You are hereby informed to take care that University / Institute prescribed academic schedule should not get disturbed because of these courses and you are requested to maintain proper documentation of all course conducted like Notice, Time Table, Course Contents, Attendance, and Certificate etc.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail :artsccommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 28/01/ 2023

NOTICE

All the students of B.Com. II & III, hereby informed you to note that, Department of Commerce has planned Value Added Programs for Academic Year 2022-23

Details of Value Added Course are:-

Sr. No	Class	Name	Coordinator
1	B.Com. - II	G.S.T.	Prof. Priti S. Jais
2	B.Com. - III	Digital Marketing	Prof. Priti S. Jais

All students are instructed to note that same and participate in Value Added Programs as attendance is mandatory for all the students.

VAP Coordinator

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail :artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 31/01/ 2023

DEPARTMENT OF COMMERCE

NAME OF VAP :- DIGITAL MARKETING

Academic Year :- 2022-23 Class :- B.Com.III.

Duration :- 30 Hrs

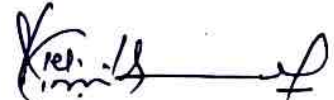
VAP Coordinator :- Prof. Priti S. Jais

SYLLABUS / COURSE CONTENT

Sr.No.	Course Content	Number of Hours
1.	डिजिटल मार्केटिंग ओळख	3 Hrs.
2.	डिजिटल मार्केटिंगची मूलभूत तत्वे	3 Hrs.
3.	डिजिटल मार्केटिंग कशी बनवाल	2 Hrs.
4.	डिजिटल मार्केटिंग सेवा	2 Hrs.
5.	डिजिटल मार्केटिंग कार्य कसे करते	2 Hrs.
6.	डिजिटल मार्केटिंगचा उपयोग	2 Hrs.
7.	डिजिटल मार्केटिंग माध्यम कसे निवडाल	2 Hrs.
8.	आपल्या व्यवसायाकरिता वेबसाईट कशी तयार करावी	5 Hrs.
9.	डिजिटल माहिरात कशी कराल	5 Hrs.
10.	डिजिटल मार्केटिंगसाठी मनुष्यबळ कसे उपयोगात आणाल.	4 Hrs.

VAP Coordinator

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvisoura, Mahal, Nagpur.

महात्मा बहुउद्देशीय शिक्षण संस्था, नागपूर द्वारा संचालित
आर्ट्स अँड कॉमर्स नाईट कॉलेज

चितणविसपूरा, महाल, नागपूर
(रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाशी संलग्न)
(ज्युनिअर व सिनिअर कॉलेज)

E-mail :artscommerce_night@rediffmail.com

A&C.N.C/ /

DATE:- 27/01/ 2023

DEPARTMENT OF COMMERCE

Academic Year :- 2022-23

VALUE ADDED PROGRAMME SCHEDULE

Day	Date	Time	Course Content
1.	01/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	डिजिटल मार्केटिंग ओळख
2.	02/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
3.	03/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
4.	04/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	डिजिटल मार्केटिंगची
5.	05/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
6.	07/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
7.	08/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	डिजिटल मार्केटिंग कशी बनवाल
8.	09/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
9.	10/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	डिजिटल मार्केटिंग सेवा
10.	11/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
11.	12/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	डिजिटल मार्केटिंग कार्य कसे करते
12.	14/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
13.	15/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	डिजिटल मार्केटिंगचा उपयोग
14.	16/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
15.	17/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	डिजिटल मार्केटिंग माध्यम कसे निवडाल
16.	18/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
17.	21/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	आपल्या व्यवसायाकरिता वेबसाईट कशी तयार करावी
18.	22/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
19.	23/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
20.	24/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
21.	25/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	

22	26/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	डिजिटल माहिणत कशी कराल
23	28/02/2023	4:00 p.m.To 5:00	
24	02/03/2023	4:00 p.m.To 5:00	
25	03/03/2023	4:00 p.m.To 5:00	
26	04/03/2023	4:00 p.m.To 5:00	
27	05/03/2023	4:00p.m.To 5:00p.m.	डिजिटल मार्केटिंगसाठी मनुष्यबळ कसे उपयोगत आणाल.
28	07/03/2023	4:00p.m.To 5:00p.m.	
29	08/03/2023	4:00p.m.To 5:00p.m.	
30	09/03/2023	4:00p.m.To 5:00p.m.	

R. J. J.

VAP Coordinator

K. J. J.

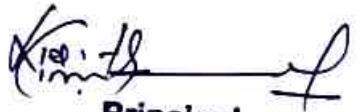
Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvisoura, Mahal, Nagpur.

Value Added Programme : डिजिटल मार्केटिंग (Digital Marketing)

ATTENDANCE : B.Com.- III (2022-23)

S. N.	NAME OF STUDENT	01-02-2023	02-02-2023	03-02-2023	04-02-2023	05-02-2023	07-02-2023	08-02-2023	09-02-2023	10-02-2023	11-02-2023	12-02-2023	14-02-2023	15-02-2023	16-02-2023	17-02-2023	18-02-2023	21-02-2023	22-02-2023	23-02-2023	24-02-2023	25-02-2023	26-02-2023	28-02-2023	02-03-2023	03-03-2023	04-03-2023	05-03-2023	07-03-2023	08-03-2023	09-03-2023
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1	Bagde Aswini S.	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
2	Gadmade Pooja Ramkrushna	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
3	Kamble Shital Ramraoji	P	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
4	Mokalkar Vinay Shrikrushna	P	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
5	Nandanwar Tulshiram Hiranman	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P
6	Tarale Vaishnavi Dattuji	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	.	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P	P

Rajal
VAP Co-ordinator

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvishwara, Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

DEPARTMENT OF COMMERCE

Value Added Programme Examination

Subject : Digital Marketing

Year :- 2022-2023

Time: 30 Minutes

Total Marks: 50

Class : B.Com.-III

Date:.....

Name of Student : .....

Note: 1) All questions are compulsory

2) Each question carries 2 marks.

1. In recent years, digital marketing has also become more reliant on ____.

- A. Email
- B. Affiliate
- C. Both A and B
- D. None of the above

2. ____ and other devices account for around 60% of Google searches.

- A. Mobile phones
- B. Desktop
- C. Telephone
- D. Tablets

3. Facebook feature(s) for Marketing is/are -

- A. Facebook Business Page
- B. Create Facebook Group
- C. Join Facebook Group
- D. All of the above

4. The ____ Marketing strategy differs from SEO and SMO in that you have to pay search engines like Google to promote your products and services on SERPs.

- A. Email
- B. Search Engine
- C. Affiliate
- D. None of the above

5. Which of the following is/are the goal(s) of email marketing?

- A. Increasing your product and service signups
- B. For the purpose of generating new sales leads
- C. Attend your event to reach the maximum number of attendees
- D. All of the above

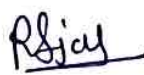
6. What is the need to analyze digital analytics?

- 5. For making better decisions related to the business
- 6. For generating higher revenue from the website

6. Outbound link
  7. IFTTT link
  8. KPI link
8. Which of the following is the correct name for Facebook's ranking algorithm?
5. Face Rank
  6. Edge Rank
  7. Like Rank
  8. Page Rank
9. Which of the following metric is used for tracking the status of email marketing?
5. Conversion Rate
  6. Open Rate
  7. Bounce Rate
  8. All of the above
10. How many types of pillars do we have in digital marketing?
- E. 1
  - F. 2
  - G. 3
  - H. 4
11. Which of the following is the most common delivery channel in terms of mobile marketing?
5. Graphic
  6. Text
  7. Voice call
  8. Search engine marketing
12. The main advantage of online advertisement is _____.
5. Low-cost promotional strategy
  6. Online advertising is promotional as well as informational
  7. Trackable
  8. All of the above
13. Which of the following option will correctly give the success rate of the latest Facebook post?
5. Click-through and page views
  6. Impressions and click-through
  7. Likes and Impressions
  8. Reach and engagement
14. The user session can be identified by the _____.
5. Authenticate users
  6. IP Address
  7. User Agent
  8. All of the above
15. Marketing refers to achieving marketing objectives through applying digital technologies such as web sites
5. Internet
  6. digital

6. serve
  7. sizzle
  8. all of these
17. Which of the following metric is used for tracking the status of email marketing?
5. Conversion Rate
  6. Open Rate
  7. Bounce Rate
  8. All of the above
18. The main advantage of online advertisement is _____.
- e. Low-cost promotional strategy
  - f. Online advertising is promotional as well as informational
  - g. Trackable
  - h. All of the above
19. ____, social media, mobile apps, and other digital channels are all examples of digital marketing used by companies and companies.
- E. Search Engines
  - F. Websites
  - G. Emails
  - H. All of the above
20. ____ is/are the main component(s) of digital marketing.
- E. SEO
  - F. SMO
  - G. SEM
  - H. All of the above

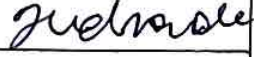
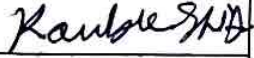

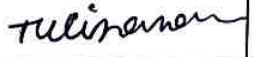

VAP Co-ordinator

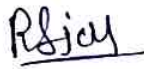

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvada, Mahal Nagpur.

ARTS AND COMMERCE NIGHT COLLEGE NAGPUR

Value Added Programme : Digital Marketing

MARKSHEET : B.Com.- III (2022-23)

S. N.	NAME OF STUDENT	Objective Examination (40 Marks)	Viva (10 Marks)	Total (50 Marks)	Grade	Signature of Student (Certificate Received)
1	Bagde Aswini S.	34	08	42	O	
2	Gadmade Pooja Ramkrushna	30	10	40	A	
3	Kamble Shital Ramraoji	26	06	32	B	
4	Mokalkar Vinay Shrikrushna	30	06	36	A	
5	Nandanwar Tulshiram Hiranman	32	08	40	A	
6	Tarale Vaishnavi Dattuji	34	07	41	O	

VAP Co-ordinator

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvan, Mahal Nagpur.

 ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE, NAGPUR
- DEPARTMENT OF COMMERCE -
CERTIFICATE
- OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. ....
the student of **B.Com. Third Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **DIGITAL MARKETING** held on 01-02-2023
to 09-03-2023 (30 Hours) in the Academic Year 2022-23.

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

 PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

Model Certificate B.Com.-3

ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE, NAGPUR

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE - OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. Ashwini S. Bagde
the student of **B.Com. Third Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **DIGITAL MARKETING** held on 01-02-2023
to 09-03-2023 (30 Hours) in the Academic Year 2022-23.

Rajal

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

Kamlesh

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College
Nagpur

ARTS & COMMERCE NIGHT COLLEGE, NAGPUR

- DEPARTMENT OF COMMERCE -

CERTIFICATE - OF COMPLETION -

This is to certify that Mr./Ms. Vaishnavi Dattuji Tarale
the student of **B.Com. Third Year** has participated in the Value
Added Program entitled on **DIGITAL MARKETING** held on 01-02-2023
to 09-03-2023 (30 Hours) in the Academic Year 2022-23.

Rajal

VAP CO-ORDINATOR
Arts and Commerce Night College,
Nagpur

Kamlesh

PRINCIPAL
Arts and Commerce Night College
Nagpur

REPORT ON “VALUE ADDED PROGRAM IN DIGITAL MARKETING”

The Department of Commerce of Arts & Commerce Night College, Chitanvispura, Nagpur was organized a program in Digital Marketing for B.com III students. This course familiarize students with an understanding of how the digital media works and develop the critical insights necessary to succeed in e-commerce and digital and social media marketing. It can provide with the knowledge and skills required to succeed in this competitive industry. It provides a thorough understanding of the concepts, methods, and tools of digital marketing that students can apply to assist companies in connecting with their target market and achieving their marketing objectives.

The complete details of the program are given as follows

1. **Title of the Program:** Digital Marketing
2. Duration of the Certificate Course:- 01/02/2023 To 09/03/2023
3. Duration of the course:- 30 Hours
4. Time:- 1 Hours a day for each content (4.00 pm To 5.00 pm)
5. Conducted for:- B.com III students
6. Number of students:- 06
7. Course Fees :- No fees will be charged from the students.
8. Examination Pattern :- MCQ (Marks 50)
9. **Program Coordinator:** Mrs. Priti S. Jais

Course Objectives:

1. To familiarize students with the concept of digital marketing and its current and future evolutions.
2. To equip students with the ability to understand and subsequently create strategic and targeted campaigns using digital media tools.
3. To Make the students aware of the importance of Digital Marketing in current environment.
4. To educate students in the area of Digital Marketing.

Course Outcomes:

At the end of this course, students would be able to:

1. Understand the concept of digital marketing and its real-world iterations
2. Articulate innovative insights of digital marketing enabling a competitive edge
3. Understand how to create and run digital media based campaigns
4. Identify and utilise various tools such as social media etc.

Rajal

VAP Co-ordinator

IQAC Co-ordinator
Arts and Commerce Night College
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.

Principal
Arts & Commerce, Night College,
Chitanvispura, Mahal, Nagpur.